

Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2023¹

Versie: uitgebreid verzoek²

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden op hoofdlijnen zijn:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel;
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie;
- het college geeft een toelichting op deze verklaring;
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

Bekostiging door en verantwoording aan andere gemeenten

Met de verklaring verantwoordt u zich als college niet alleen naar de gemeenteraad, maar ook naar andere gemeenten. Deze gemeenten dragen immers financieel bij aan de vangnetuitkering waarop uw gemeente een beroep doet. Het gaat dus om solidariteit tussen gemeenten. De vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget (voor alle gemeenten) van twee jaar na het tekortjaar. Daarom moet het college inzicht geven in de maatregelen die het heeft getroffen om het tekort te reduceren.

Wat wordt verwacht van het college en de gemeenteraad?

Bij het indienen van het verzoek moet het college verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen. Deze verklaring moet de instemming hebben van de gemeenteraad. Ook moet deze verklaring worden toegelicht, zoals gevraagd in het aanvraagformulier (op het formulier de onderdelen A, B en C).

Wat is de autonome rol van de gemeenteraad t.a.v. de vangnetuitkering?

Het college vraagt de gemeenteraad om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad moet in staat worden gesteld om de verklaring van het college adequaat te kunnen beoordelen. Het gaat hierbij dus om een gelijkwaardige informatiepositie van de gemeenteraad ten opzichte van het college. Daarom moet het college een samenvatting van de verklaring maken. De toetsingscommissie heeft een checklist voor raadsleden gemaakt, waarmee raadsleden de verklaring inhoudelijk kunnen controleren. Deze checklist wordt tezamen met andere informatie door VNG aangeboden op de website van VNG, [zie link](#) website VNG pagina raadsleden:

¹ Versie aanvraagformulier d.d. 17 november 2022

² Toelichting voor ambtelijke ondersteuning onderaan dit formulier.

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren. Het college wordt verzocht te beschrijven op welke wijze de gemeenteraad is betrokken vanaf het moment dat het tekort door het college wordt gesignaleerd tot en met het treffen van de maatregelen en de monitoring daarvan. Dit onderdeel is opgenomen na de samenvatting.

Wat mag de gemeenteraad van het college verwachten?

- Het college en de gemeenteraad moeten een gelijkwaardige informatiepositie hebben, daarom maakt het college een samenvatting van de toelichting.
- Het college beschrijft op welke wijze de gemeenteraad is betrokken vanaf het moment dat het tekort door het college wordt gesignaleerd tot en met het treffen van de maatregelen en de monitoring daarvan.
- Onderdeel A: Het college geeft de gemeenteraad via een analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd). Deze analyse kan zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen bevatten.
- Onderdeel B: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een kwantitatieve en kwalitatieve toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Onderdeel C: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de planning en control-cyclus ten aanzien van het vangnet.

Bovenstaande informatie staat ook [op de website van de VNG](#)³.

Op welke wijze wordt de gemeenteraad gefaciliteerd?

De toetsingscommissie heeft een checklist gemaakt voor gemeenteraadsleden. Het is een handzaam lijstje vragen en aandachtspunten. Raadsleden kunnen dit lijstje gebruiken bij het beoordelen van de vangnetaanvraag van het college. Deze checklist is opgesteld in samenwerking met raadsleden uit verschillende gemeenten en de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. De [checklist](#) staat samen met andere informatie op de website van de VNG, [zie link](#) website VNG pagina raadsleden.

De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om in de aanvraag vangnetuitkering zijn opvattingen te geven over de verklaring van het college (in de verklaring staan de oorzaken van het tekort, de maatregelen om het tekort te reduceren, etc.). In het formulier zal op hoofdlijnen het proces worden beschreven hoe de gemeenteraad betrokken is. Dit is vanaf het moment van signalering van het tekort en het

³ [Vangnetuitkering Participatiewet: informatie voor raadsleden | VNG](#)

daaropvolgend proces van treffen van maatregelen waar de raad bij betrokken is voordat de raad instemt met de verklaring van het college. De voorzitter van de gemeenteraad en de griffier tekenen voor de juistheid hiervan en worden in de gelegenheid gesteld om dit overzicht aan te vullen.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college dient het aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2024 hebben ontvangen. De aanvraag dient met behulp van dit, door de minister vastgestelde aanvraagformulier, voor instemming aan de raad te worden voorgelegd en wordt naar ondertekening aangeboden aan de commissie via de website.

De Toetsingscommissie beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag.

Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen.

Gemeenten die interesse hebben in de maatregelen van andere gemeenten, kunnen terecht op de website van het vangnet. Hier zijn alle aanvragen gepubliceerd en gerubriceerd naar type maatregel, omvang van de gemeente en omvang van het tekort.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college. Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:

<https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2023>

1. Verklaring college bij een uitgebreid verzoek

Dit gedeelte bestaat de volgende onderdelen:

- Samenvatting van de verklaring
- De beschrijving van de wijze waarop de gemeenteraad is geïnformeerd door het college
- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen *interne en externe* maatregelen om het tekort verder te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

Samenvatting van de verklaring van het college

De verklaring van het college bestaat uit vier subonderdelen: A) analyse van de oorzaken van het tekort, B) getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren, C) beoogd effect van de genoemde maatregelen & D) ondertekening door het college.

Het college geeft hieronder een samenvatting van onderdeel A, B en C. Dat geeft de gemeenteraad een kernachtig overzicht, op basis waarvan het raadslid kan vaststellen waarmee hij instemt voordat hij ondertekent. Voor het gemeenteraadslid dat zich wil verdiepen in de verklaring van het college, wordt verwezen naar onderdelen A, B, C en D van het aanvraagformulier.

Richtlijn voor de omvang van de samenvatting van de drie onderdelen is in totaal maximaal twee A4.

Het ligt voor de hand dat een gemeenteraadslid de antwoorden op de checklist (zie achteraan dit formulier) terug kan vinden in de samenvatting.

A. Samenvatting onderdeel analyse van de oorzaken van het tekort

Het college maakt in dit onderdeel duidelijk wat het probleem is.

1. Hogere instroom doelgroep statushouders.
2. De afstand tot de arbeidsmarkt van de bijstandsdoelgroep neemt toe
3. Tekort BUIG: gemeente-specifieke bijzonderheden bestandsopbouw
4. Toenemende kosten voor Loonkostensubsidie en BBZ.
5. Organisatieverandering en toenemende personele uitdagingen in de uitvoering waardoor moeilijker aan de prestaties kan worden voldaan

B. Samenvatting onderdeel getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren.

Het college maakt in dit onderdeel duidelijk dat dit pakket van maatregelen afdoende is om de geschetste problemen aan te pakken.

1. Beperken van de instroom.
2. Bevorderen van uitstroom door werk.
3. Bevorderen van doorstroom.
4. Verbeteren van handhaving op rechtmatigheid.
5. Gerichte inzet op de doelgroep statushouders (waaronder Uitvoering Wet inburgering 2021 in de Drechtsteden).
6. Verkenning naar mogelijkheden benutten infrastructuur WSW (GR Sociaal).
7. Deelname aan landelijke netwerken en leergroepen.
8. Verkenning van het verlagen van de kosten van de uitkeringen.
9. Specifieke initiatieven binnen Hardinxveld-Giessendam

C. Samenvatting onderdeel beoogd effect van de genoemde maatregelen

Het college maakt in dit onderdeel duidelijk dat dit pakket van maatregelen tezamen leidt tot

tekortreductie, waarbij het effect van deze maatregelen kwantitatief dan wel kwalitatief is beschreven en inzichtelijk is gemaakt.

Terugkijken naar doelstelling in 2022:

Bij de aanvraag vangnet uitkering voor 2022 was de doelstelling dat het uitkeringsbestand Hardinxveld-Giessendam per 31/12/2023 zou dalen: 178 inwoners met een bijstandsuitkering (gebaseerd op een daling van 1,4% van het bestand van 1 januari 2022 – CPB norm gebaseerd op rapportage CEP).

Deze daling is niet bereikt. Op 31 december 2023 kende Hardinxveld-Giessendam 187 klanten. Dit is in lijn met de stijging van het bestand die veel gemeenten maakten. Op het kleine aantal bijstandsklanten in die gemeenten lijkt de stijging procentueel hoog, maar in absolute zin gaat het slechts om enkele klanten. Dit gaat in de meeste gevallen om statushouders.

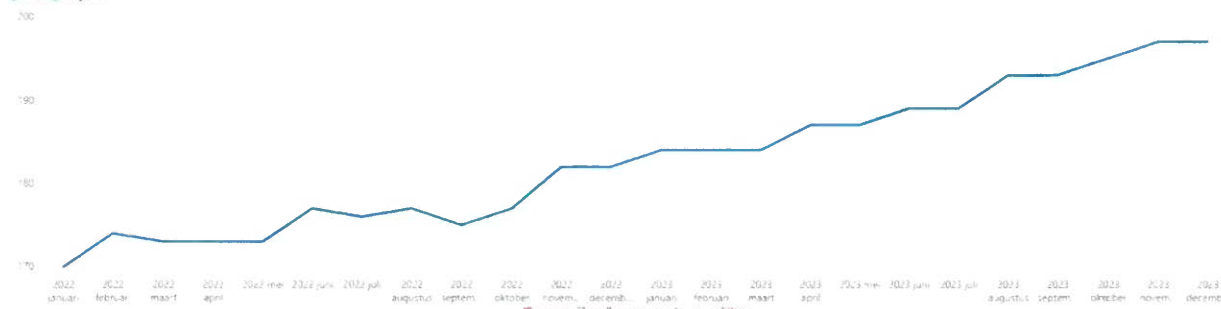
Doelstelling in 2024 en verder:

Voor het jaar 2024 is het de ambitie om het uitkeringsbestand van 187 (1 januari 2024) per 31 december 2024 teruggebracht te krijgen op een totaal van 184. Deze daling is gebaseerd op de prognose van het CPB (MEV stijging 2,3%) met daarnaast een eigen ambitie om het bestand te laten dalen met 3,7%. Dit resulteert in een daling van 1,4%.

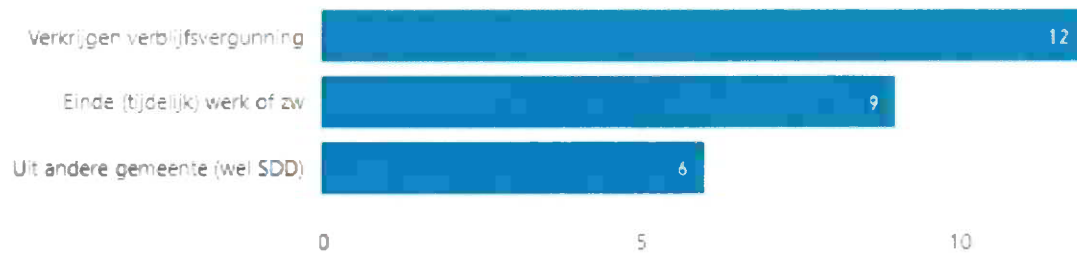
Deze overzichten bevatten de data over de jaren 2021, 2022 en 2023 (inclusief IOAW en IOAZ)

Stand en prognose per periode

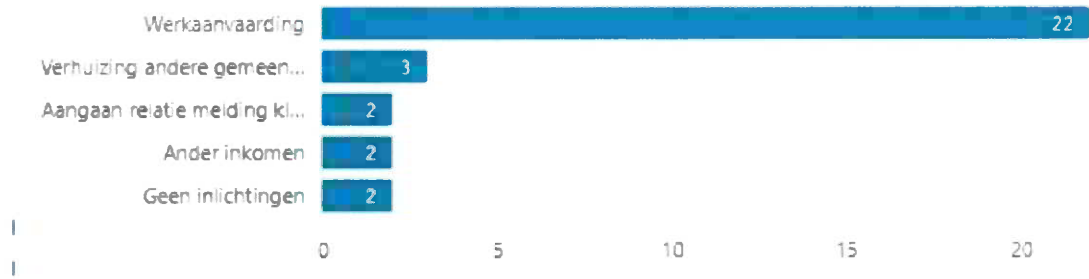
● Stand ● Prognose

Top 3 Instroomreden

Top 3 Uitstroomreden

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

In dit onderdeel wordt het proces op hoofdlijnen beschreven hoe de raad betrokken is vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daaropvolgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad. Ten einde dit zo eenvoudig mogelijk te beschrijven wordt gevraagd aan te kruisen op welke momenten de raad hierbij is betrokken. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor het betreffende onderdeel. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

Op welke momenten werd de raad geïnformeerd over beleid, uitvoering en sturing van de Participatiewet en meer specifiek over het tekort op de BUIG, de maatregelen en de beoogde effecten daarvan?

X	Moment in het proces
X	De kadernota, de begroting.
X	Voorjaars- en najaarsbericht en jaarrekening.
X	Maand-, kwartaal- of halfjaarrapportage. (ook wel genoemd Turap, Marap etc)
X	Beleidsplannen, strategie- of koersdocumenten, plannen van aanpak of evaluaties.
	Informatie over bestandsontwikkelingen of over de voortgang van maatregelen.
	Nieuwsbrieven, bijeenkomsten en/of presentaties.

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

Hieronder toont het college de analyse, waaruit volgt wat de oorzaken van het tekort van de gemeente (A1) zijn. Vervolgens wordt de analyse opgenomen van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren (A2). Tot slot wordt kort beschreven welke bronnen zijn gebruikt bij de analyse (A3).

A1. Analyse van de oorzaken van het tekort van de gemeente

Gemeenten met minder inwoners dan 40.000 inwoners (zoals Hardinxveld-Giessendam) krijgen deels een budget op basis van historische gegevens (gerealiseerde uitgaven BUIG van twee jaar eerder) en deels op basis van eerder genoemde, jaarlijks bijgestelde objectieve criteria. Sinds 2022 worden de uitgaven ten bate van loonkostensubsidies historisch verdeeld in plaats van objectief.

Oorzaken voor eventuele tekorten op de BUIG kunnen – in theorie – zowel worden gevonden in (de componenten van) de verdeel-sleutel, als in de ontwikkeling van het bestand aan bijstands-gerechtigden, de gemiddelde kosten voor een uitkering en het aantal inwoners dat loonkosten-subsidie ontvangt *ten opzichte van de landelijke trend in het betreffende jaar*. Kleine gemeenten zijn in de praktijk gevoeliger dan grote voor deze landelijke ontwikkelingen, aangezien kleine aantallen bij hen relatief grotere impact hebben. In de praktijk zal het vaak een combinatie van beide factoren (verdeemodel en bestandsontwikkeling) betreffen, waarbij de in het verdeemodel gelegen factoren zo goed als niet te kwantificeren zijn. Wel opvallend is in dit kader, dat het binnen de Drechtsteden juist de kleinere gemeenten zijn, waaronder Hardinxveld-Giessendam, die in 2023 tegen *relatief* hoge budgetoverschrijdingen aanlopen.

Omvang van het tekort

Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam bedraagt het tekort (d.w.z. het verschil tussen inkomsten en uitgaven) voor het jaar 2023 op de BUIG € 566.670. Het tekort betreft 20,38% van het ontvangen Rijksbudget. Voor de historische ontwikkeling van het tekort wordt verwezen naar onderstaande tabel.

	2021	2022	2023
Lasten BUIG	2.486.232	2.768.830	3.404.501
Baten BUIG	2.373.282	2.385.447	2.837.831
Tekort voor VU	-112.950	-383.383	-566.670

Rol en informatiepositie college

De collegebevoegdheden in het kader van de Participatiewet (en de eerder genoemde aanpalende wetten) zijn gedelegeerd aan de GR Sociaal / Sociale Dienst Drechtsteden (SDD). Formele informatie-verstrekking over de voortgang van de uitvoering geschiedt via de reguliere begrotings- en viermaandelijke verantwoordingscyclus, maar ook via ambtelijke afstemming. Het feitelijke tekort op de BUIG voor 2023 is bepaald bij het opmaken van de jaarrekening 2023 door de GR Sociaal.

Ambtelijk zijn de Drechtstedengemeenten als geheel (via het regionaal controllersoverleg) in november 2023 op de hoogte gesteld dat een aantal van hen mogelijk zou voldoen aan de criteria voor

het aanvragen een vangnetuitkering. Op basis van de resultaten over de eerste 8 maanden (2^e voortgangsrapportage) was dit nog niet voorzien, mede gezien het feit dat op basis van de Drechtsteden breed geconstateerde bestandsdaling die in de tweede helft van 2022 was ingezet ook voor Hardinxveld-Giessendam in de laatste verslagperiode een afname van het uitkeringsbestand verwacht werd, die echter uitbleef.

Informatie over de bestandsontwikkeling in de Drechtsteden en de eigen gemeente is in de periode 2021-2022 maandelijks met het college per mail gedeeld. Medio 2022 is dit veranderd met de openstelling van het gemeentedashboard, waarmee de informatiepositie van het college verder is versterkt en de betreffende gegevens ambtelijk en bestuurlijk kunnen worden geraadpleegd.

In juli 2022 heeft overleg met wethouder Baggerman en ambtenaren plaatsgevonden om samen te bespreken of we de kansen voor inwoners met een bijstandsuitkering in Hardinxveld-Giessendam kunnen vergroten. Daarbij is uitgebreid stilgestaan bij de bestandsontwikkeling. Op basis van dit gezamenlijke inzicht is gebrainstormd over manieren hoe de gemeente en de SDD gezamenlijk het perspectief voor de doelgroep met een bijstandsuitkering kunnen vergroten. In het overzicht van maatregelen gaan we hierop in. Op basis daarvan heeft begin 2023 een brede partnerbijeenkomst plaatsgevonden. Deze partnerbijeenkomst is de start geweest van een lokaal project 'Meedoen in Hardinxveld' waarbij extra inzet wordt gepleegd op genaturaliseerden die al langere tijd in de bijstand zitten. Het netwerk van uitvoerende organisaties rondom deze doelgroep komt sindsdien 3-4 keer per jaar samen.

Rol en informatiepositie Dagelijks Bestuur GR Sociaal

Zoals eerder gesteld zijn de collegebevoegdheden gedelegeerd aan de GR Sociaal en belegd bij het Dagelijks Bestuur van de SDD. Dit betreft ook het beleid en de sturing op de resultaten. Het beleid op het gebied van de Participatiewet is geharmoniseerd en daarmee voor alle gemeenten gelijk. In incidentele gevallen (bijvoorbeeld ten aanzien van pilots) wordt gemeente specifiek beleid worden gevoerd. Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam was dat in het kader van de Participatiewet in 2023 niet het geval.

Binnen de SDD is de afgelopen jaren de informatiepositie versterkt, met de ontwikkeling van een online dashboard dat realtime de bestandsontwikkeling weergeeft. Hierdoor kan goed worden gemonitord hoe het uitkerings-bestand zich qua aantallen en opbouw ontwikkelt en welke factoren daarbij een rol spelen. Dit geldt zowel voor de instroom als de uitstroom. Tot op heden is dit echter nog niet gekoppeld aan realtime financiële monitoring. Financiële monitoring vindt periodiek plaats in de viermaandelijke rapportagecyclus. Daarnaast is deze informatievoorziening in 2023 verrijkt met twejaarlijkse accountgesprekken. Sturing op de in de begroting vastgestelde doelen en de geconstateerde voortgang vond in 2023 en de voorgaande jaren – mede gezien het geharmoniseerde beleid en de onderliggende financiële afspraken – primair plaats op Drechtstedenniveau.

Bijstandsbestand in relatie tot inwonersaantal

Op 31 december 2023 waren er 195 inwoners^[1] met een bijstandsuitkering (incl. IOAW: 6 inwoners; en IOAZ: 2 inwoner). Het aantal IOAW en IOAZ uitkeringen is in de afgelopen jaren nagenoeg constant gebleven. Het uitkeringsbestand betreft in 2023 1% van de totale bevolking. De verhouding van het aantal bijstandsklanten ten opzichte van de totale bevolking is hiermee in de afgelopen jaren licht toegenomen: in 2022 betrof dit eveneens 1% en in 2021 0,9%. Het absolute inwonersaantal van de

gemeente is in de periode van 1996 tot 2016 redelijk constant gebleven, maar is aanzienlijk gestegen in de afgelopen jaren. Eén van de mogelijke oorzaken van deze bevolkingsgroei is te vinden in de toename van het beschikbare woningaanbod en de grote krapte op de woningmarkt, waardoor ook inwoners uit andere woonplaatsen naar Hardinxveld-Giessendam toe trekken. Dit geldt ook voor bijstands-gerechtigden, die door een relatief groot aantal sociale huurwoningen in Hardinxveld-Giessendam wat eenvoudiger dan elders hun heil kunnen vinden. In de periode van 2018 tot en met 2023 is het inwonersaantal met 4% gestegen, van 17.958 inwoners in 2018 naar 18.681 inwoners eind 2023.

Hardinxveld-Giessendam:

Figuur Jaarkaart Divosa benchmark 2023 voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam

^[1] Lichte afwijking in cijfers ten opzichte van de grafiek is mogelijk, doordat de cijfers op verschillende momenten uit het systeem gehaald zijn en aanvragen/beëindigingen met terugwerkende kracht geregistreerd kunnen worden.

ONDERDEEL VERKLARING TEKORT

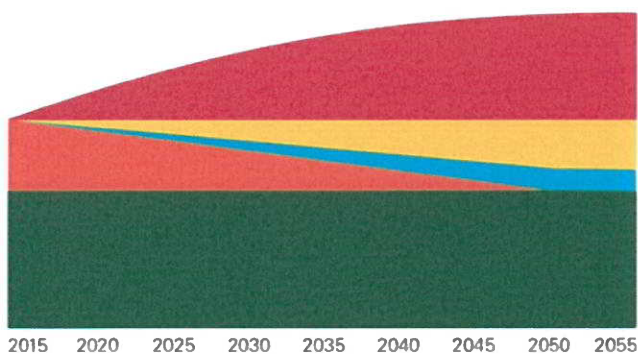
1^e verklaring tekort BUIG: hoge instroom statushouders

In het jaar 2023 zijn er 58 inwoners ingestroomd in de bijstand en zijn er 43 inwoners uitgestroomd. Deze relatief hoge instroom is ook terug te zien in de voorgaande jaren. Het verkrijgen van een verblijfsvergunning is veruit de meest voorkomende instroomreden per uitkeringsaanvraag. In 2023 betrof de instroom 12 statushouders, in 2021 en 2022 waren dit er 13. Hierbij speelt de beschikbare huisvesting in Hardinxveld-Giessendam een rol, aangezien een voldoende voorraad sociale huurwoningen cruciaal is om statushouders daadwerkelijk in een gemeente te kunnen huisvesten. Hardinxveld-Giessendam springt er qua beschikbare woningvoorraad in relatie tot de meeste andere Drechtstedengemeenten positief uit.

Het aandeel statushouders binnen het bijstandsbestand van Hardinxveld-Giessendam is daarmee de afgelopen jaren fors toegenomen. Aangezien het bij Hardinxveld-Giessendam gaat om een kleinere gemeente met een gering bijstandsvolume, heeft een relatief groot aandeel statushouders direct impact op het bijstandsbestand en de kosten die hiermee gemoeid gaan. Dit effect geldt zeker ook voor de langere termijn, omdat een deel van deze doelgroep niet snel uitstroomt en minder kansen heeft om mee te doen aan de maatschappij. Naast de Participatiewet vallen statushouders namelijk onder de Wet inburgering. Het uitvoering geven aan deze wet vraagt met name in het begin van het traject de prioriteit, waardoor de focus nog niet op het realiseren van uitstroom ligt. Een extra complicerende factor voor deze doelgroep in de afgelopen 1,5 jaar is het tekort aan kinderopvang waardoor inburgeringstrajecten niet zo snel verlopen als kandidaat en wij willen.

Een hogere instroom leidt normaliter ook tot een hogere uitstroom, maar door het hoge aandeel inburgeraars in de gemeente Hardinxveld-Giessendam, geldt deze stelregel nu niet. Dat effect is dan ook direct zichtbaar in de lagere uitstroom dan landelijk gemiddeld.

2^e verklaring tekort BUIG: de afstand tot de arbeidsmarkt van de bijstandsdoelgroep neemt toe

Figuur Ontwikkeling bijstand, Wsw en Wajong (Nederland)

Bovenstaande grafiek geeft weer dat de doelgroep van de bijstand sinds 2015 verandert. De doelgroepen die in het verleden terecht konden binnen de Wajong en WSW zijn nu afhankelijk van bijstand als zij niet zelfstandig een baan kunnen vinden. In combinatie met de toenemende complexiteit in de maatschappij en een grotere groep nieuwkomers is het toenemen van een groeiende groep bijstandsklanten onafwendbaar. De afstand tot werk neemt toe als zij langdurig afhankelijk worden. Om

inwoners in de bijstand richting werk te bewegen vraagt dit intensieve dienstverlening. De coronaperiode en de overige stressverhogende ontwikkelingen zoals de koopkrachtdaling en energiecrisis hebben ervoor gezorgd dat de perspectieven voor inwoners verder toenemen.

3^e verklaring tekort BUIG: gemeente-specifieke bijzonderheden bestandsopbouw

Kenmerkend voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam in vergelijking met andere gemeenten in de Drechtsteden, is dat het percentage bijstandsgerechtigden met een gehuwdennorm hoog is. Het percentage gehuwden-uitkeringen is gemiddeld 17,3%^[1]. In Hardinxveld-Giessendam is dit aandeel aanzienlijk hoger, namelijk 25,4%. Dit resulteert in een gemiddeld substantieel hogere uitkering per verstrekking.

Daarnaast kent het bestand een groot aandeel uitkeringsgerechtigden met een lang uitkeringsverleden (60% van de bijstandsgerechtigden in Hardinxveld-Giessendam is meer dan 2 jaar afhankelijk van een uitkering) en een grote afstand tot de arbeidsmarkt, waarvoor uitstroom naar betaalde of gesubsidieerde arbeid op afzienbare termijn niet aan de orde is. Deze doelgroep is door de coronajaren driedubbel op afstand gezet: door de reductie van uitstroombmogelijkheden tijdens de lockdowns, de eveneens daardoor veroorzaakte stagnatie van (lopende) ontwikkeltrajecten en de concurrentie met beter gekwalificeerde werkzoekenden. Daarnaast is de participatie onder kwetsbare inwoners, waaronder deze groep, heel hard teruggelopen. Uit de monitor Sociaal Drechtsteden Hardinxveld-Giessendam (gepubliceerd in juli 2022) blijkt dat onder andere de eenzaamheid met 38% is toegenomen tijdens de coronaperiode. Met name kwetsbaren in de samenleving (waaronder inwoners met een langdurige uitkering) hebben extra veel moeite om meedoen te hervatten.

4^e verklaring tekort BUIG: toename kosten loonkostensubsidie en Bbz.

Buiten de ontwikkelingen in de bijstandspopulatie is in 2022 een toename geweest in de *kosten voor loonkostensubsidie* bij een nagenoeg gelijkblijvend bestand subsidieontvangers. De oorzaak van deze uitgaven heeft grotendeels te maken met een wetswijziging rondom de vereenvoudiging van loonkostensubsidie per 1 januari 2022. Met deze wetswijziging blijft de gemeente de loonkosten-subsidie doorbetalen aan de werkgever bij ziekte, waardoor de kosten hoger uitvallen dan de jaren daarvoor. In het verleden betaalden gemeenten niet door bij ziekte en moesten de kosten voor doorbetaling van het salaris door de werkgever gedeclareerd worden bij UWV. Daarnaast wordt de loonkostensubsidie sinds 1 januari 2022 automatisch betaald in plaats van via declaratie. Ook dit zorgt voor hogere uitgaven (maar wel minder bureaucratie). Gezien het feit dat de Drechtsteden (waaronder in Hardinxveld-Giessendam) al langere tijd ruim bijdragen aan de banenafpraak en dus ruimer dan andere gemeenten inzetten op loonkostensubsidie, is het effect van deze wetwijziging relatief groter in de Drechtsteden. Zeker in kleinere gemeenten levert dit een groter effect op.

Tevens is een zekere dynamiek geweest in de *kosten voor de uitkeringen Bbz*. De oorzaak van deze ontwikkeling is toe te schrijven aan de versoepelde Bbz regeling, de Bbz-light (eerste kwartaal 2022) vanuit het Rijk. Dit in verband met het aflopen van de ToZo-regeling. De stijging van kosten is in 2022 duidelijk waarneembaar, maar is weer scherp gedaald in 2023.

	2021	2022	2023
Lasten LKS	190.747	260.864	301.156
Lasten BBZ	0	14.528	10.229

5^e verklaring tekort BUIG: Organisatieverandering en toenemende personele uitdagingen in de uitvoering waardoor moeilijker aan de prestaties kan worden voldaan.

Zoals in alle werksoorten kampen ook gemeenten en Sociale Diensten met personele uitdagingen. Daarbij komt dat de GR Sociaal in september 2023 te maken heeft gehad met een organisatorische wijziging en zijn (worden) veranderingen aangebracht in het werk. De organisatieverandering leidt tot overdracht momenten en nieuwe processen. Dat heeft gevolgen gehad voor de productie.

^[1] Bron: Divosa Benchmark

A2. Analyse van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren

Ondanks alle inspanningen zien we dat de gewenste daling niet helemaal is behaald. Met name de hoge instroom en het relatief grote effect op het bestand spelen in deze gemeente een belangrijke rol. De uitstroomfactor waarop we het meeste kunnen sturen, namelijk de uitstroom naar werk, wordt middels een grote set aan activiteiten gestimuleerd. Deze set blijven we steeds verder ontwikkelen. In 2023 heeft echter ook een organisatieverandering binnen de GR Sociaal plaatsgevonden. Er is dan ook goede hoop dat in 2024 iets betere uitstroomresultaten kunnen worden behaald.

Tijdens voorgaande aanvraag constateerden we al dat de gemiddelde prijs per uitkering relatief hoog ligt. Die kosten worden beïnvloed door de gezinssamenstelling (niet beïnvloedbaar), aantal werkende inwoners met loonkostensubsidie (niet beïnvloedbaar), inzet BBZ (niet beïnvloedbaar) en het aantal parttime uitgestroomde bijstandsklanten (deels beïnvloedbaar).

A3. Gehanteerde bronnen die bij de analyse (A1) zijn gebruikt.

Voor deze analyse zijn de klantbestanden van de GR Sociaal en het Regionaal Bureau Zelfstandigen geraadpleegd. Om te vergelijken met andere gemeenten gebruiken we voornamelijk de Divosa benchmark Werk en Inkomen, maar ook de maandelijkse BUIG vergelijking met grote gemeenten (opgesteld door de gemeente Enschede is voor ons een bron). Voor het bepalen van de doelstellingen raadplegen is het CPB een bron.

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt aan de hand van drie vragen beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Bij zowel B1 als B2 wordt onderscheid gemaakt of de maatregel al dan niet wordt voortgezet of nieuw is.

Beheersmaatregelen 2021-2023 Drechtstedenbreed

Zoals eerder aangegeven zijn de collegebevoegdheden gedelegeerd aan de GR Sociaal en voert het Dagelijks Bestuur van de SDD een geharmoniseerd beleid. De belangrijkste prioriteit van dat beleid lag in de jaren 2021-2023 bij de participatiedoelstelling binnen de Participatiewet. Bij de ontwikkeling van de brede visie sociaal domein is erkend dat de focus binnen de Drechtsteden moet worden verlegd van directe plaatsing van bijstandsklanten op de arbeidsmarkt naar het ontwikkelen van arbeidsmarktwaarde.

Zeker met de afbouw van de coronamaatregelen in het voorjaar van 2022 werd duidelijk dat de economie zich weer snel herstelde. Deze ontwikkeling heeft geleid tot een grote krapte op de arbeidsmarkt. Dit had op haar beurt een aanzienlijke weerslag op de samenstelling van het bijstandsbestand. De instroom van nieuwe uitkeringsgerechtigden met werkervaring stagneerde waardoor het bestand steeds meer werd gekenmerkt door een grote afstand tot de arbeidsmarkt, een toename van inwoners in de hogere leeftijdscategorie, een groter aandeel van inwoners met een niet-westerse achtergrond en een oplopende verblijfsduur in de uitkering. Drechtstedenbreed bevindt op dit moment ruim 70% zich al langer dan twee jaar in het bestand, waarvan bijna 50% zelfs langer dan vijf jaar. Daarbij zien we ook dat de energiearmoede en inflatie leidt tot meer onrust, instabiliteit en stress bij de klanten, waardoor een focus op werk uit beeld is geraakt. Opvallend hierbij was ook dat vooral in het 2022 een relatief grote instroom ontstond van jongeren met een meervoudige problematiek, die veroorzaakt was tijdens de coronaperiode. Door deze ontwikkeling bleek dat de inzet op ontwikkeling naar werk in intensiteit en trajectduur toenam. Uit een inventariserend onderzoek, gestart in 2022, is gebleken dat het grootste deel van de doelgroep laag op de participatieladder (traden 1, 2 en 3) staat en dat met name gezondheidsproblematiek (lichamelijk en mentaal) bij het overgrote deel van de inwoners het perspectief op ontwikkeling beperkt.

Omdat de groep die een grote afstand heeft tot de arbeidsmarkt binnen de bijstandspopulatie een steeds groter aandeel inneemt en de vraagstukken waarmee men te maken krijgt steeds complexer worden, is het van belang om de huidige methodieken en het huidige instrumentarium meer en meer op deze doelgroep aan te passen. Het gaat, buiten de groeiende groep statushouders, Drechtstedenbreed om een grote groep van ca. 5.000 klanten met lichamelijke en/of psychische klachten. Om de mogelijkheden van de groep met zwaardere problematiek nader in kaart te brengen is in 2022 gestart met het uitvoeren van verdiepende analyses van het zittende bestand. Deze analyses zijn gericht op een aantal specifieke doelgroepen:

- een analyse van de doelgroep met lichamelijke klachten door een extern bureau;
- een scan naar het gebruik van voorliggende voorzieningen;

- een uitgebreide nadere analyse van de doelgroep van het jongerenteam;
- een gefaseerde analyse van de doelgroep statushouders, vallend onder de Wet inburgering 2013.

Om deze ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden is in 2023 gestart met in veranderingsproces waarbij naast de veranderende samenstelling van het uitkeringsbestand ook werd voorgesorteerd op de landelijke voornemen tot wetswijziging volgens de sporen van Participatiewet in Balans en Handhaving Sociale Zekerheid. Op het vlak van ontwikkelen naar werk werd de focus daarbij vooral gericht op de doelgroepen inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, jongeren en statushouders.

Op uitvoerend vlak heeft de GR Sociaal de organisatiestructuur aangepast waarbij de focus verlegd is naar grotere gerichtheid op de deelnemende lokale gemeenten en de doelgroepen jongeren en statushouders. Hierbij wordt ook gewerkt aan de verdere organisatorische inbedding van het sociale ontwikkelingsbedrijf Drechtwerk binnen de GR Sociaal. Sinds 1 januari 2023 maakt Drechtwerk al juridisch onderdeel uit van de GR Sociaal.

Op beleidsmatig vlak zijn in de loop van 2023 een groot aantal initiatieven genomen om het bestaande instrumentarium op basis van de Participatiewet verder aan te passen aan de veranderende behoeften van de inwoners.

Binnen het bovengeschetste veranderingsproces gaan wij vervolgens in op:

1. Het beperken van de instroom
2. Het bevorderen van de uitstroom naar werk
3. Het bevorderen van doorstroom
4. Handhaving op rechtmatigheid
5. Gerichtte inzet op statushouders
6. Verkenning van de mogelijkheden om de gemiddelde prijs van de uitkering te verlagen
7. Beheersmaatregelen gemeente specifiek

Ad1. Het beperken van de instroom

De regionale maatregelen voor instroombeperking, die in de jaren 2021 tot met 2023 zijn genomen, behelzen onder andere:

- Voorafgaand aan deze periode is geconstateerd dat we moeten werken aan vergroten van de arbeidsmarktwaarde van bijstandsklanten. Directe plaatsing naar werk werd moeilijker door de uitdagendere doelgroep. Hierom is binnen leerontwikkelbedrijf Perspct een Werkfit-aanpak ontwikkeld die inwoners direct vanaf de poort ondersteunt bij het behouden en verder ontwikkelen van arbeidsmarktwaarde. Perspct is later geïntegreerd met de ontwikkelafdeling Start en Groei van Drechtwerk om te komen tot nieuwe werkfitprogramma's gericht op specifieke doelgroepen. Zo is in 2023 gestart met de ontwikkellijnen. Een daarvan is het ontwikkelpad Kinderopvang.
- Met sociale partners in de arbeidsmarktregio is het mobiliteitsplatform Kickstart opgericht. Na afloop van deze periode is de ontwikkeling gestart om Kickstart in te bedden in het Regionaal Werkcentrum Drechtsteden.

- Samen met de partners in de arbeidsmarktregio Drechtsteden werken we aan de bouw van het Werkcentrum Drechtsteden. In 2023 is gestart met pilots en het maken van samenwerkingsafspraken.
- We schakelen in nauw verband met werkgevers die kandidaten uit de doelgroep loonkostensubsidie aan het werk hebben. Zo kan uitval worden voorkomen dat de kwetsbare doelgroep werkenden te maken zou krijgen met ontslag en indien nodig kan worden herplaatst. Voor deze doelgroep heeft het werkgeversservicepunt Baanbrekend een doorplaatsingsunit ingericht. En is er binnen de Drechtsteden ook een detacheringsfaciliteit ingericht.
- Daarnaast hebben we ook nauw contact met werkgevers als het gaat over medewerkers met schulden. Wij vergroten de kennis rondom schulden bij werkgevers en werkgevers weten ook dat zij terecht kunnen in geval van signalen. Schulden zijn een belangrijke reden van uitval.
- De Drechtsteden hebben als een van de eerste regio's ingezet op de doelgroep zelfstandigen. De rol van het Ondernemersloket was gericht op het benaderen van zelfstandigen die door de crisis wellicht hulp nodig hadden.
- We werken samen met de gemeente Dordrecht aan langjarige programma's in kwetsbare gebieden zodat onder andere intergenerationele problematiek kan worden doorbroken. Vanaf 2024 gaat ook de gemeente Zwijndrecht aan de slag met een programma Veerkrachtige wijken.
- We boden en bieden nazorg bij klanten die via de uitvoerende afdelingen uitstromen naar werk. Dit leidde in de afgelopen jaren tot een flinke beperking van de her-instroom.
- Daarnaast werkt de SDD verder aan reguliere taken zoals samenwerking met het UWV (max WW, re-integratie specifieke doelgroepen), doorbetalen van lonen via Baanbrekend detacheren, samenwerken in jongeren-netwerken, multidisciplinair samenwerken voor dak en thuislozen en maatschappelijke zorg, een poortproces gericht op het ontwikkelen naar werk, goede voorlichting, toetsing en directe hulp waar nodig alsmede een specifieke jongeren-aanpak. Ook deze taken zorgden ervoor dat de instroom in de bijstand beperkt is gebleven.

De afgelopen jaren vertoonde het bestand een lichte daling. Met de verdere daling van de instroom valt echter op, dat de instroom die zich in de loop van 2022 en 2023 heeft gemeld juist kampt met een relatief grotere problematiek en een toegenomen afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast bestaat de instroom, als gevolg van de oplopende huisvestingstaakstelling, in toenemende mate uit statushouders. Doordat deze doelgroep een meerjarig inburgeringstraject, en vanaf 2022 onder de nieuwe Wet inburgering 2021, moeten volgen zijn de statushouders niet in staat om op korte termijn uit te stromen.

Ad2. Het bevorderen van uitstroom naar werk

We bevorderen de uitstroom naar werk door:

- De arbeidstoeleiding van inwoners te richten op kansrijke sectoren en maatschappelijk verantwoorde ondernemingen. Op basis van uitgebreide arbeidsmarktanalyses zijn verschillende kansrijke beroepen onderscheiden binnen de sectoren Zorg, Logistiek, Retail, Vervoer, Bouw, Afvalverwerkende Industrie en het Groen.
- In te zetten op de arbeidsmarktwaardeontwikkeling van inwoners en te investeren in intensieve begeleiding na bemiddeling. Binnen het leerontwikkelbedrijf Perspct werden in verschillende

leerlijnen inwoners ontwikkeld en begeleid naar betaald werk, middels een integraal en methodisch dienstverleningsconcept gericht op de mogelijkheden van de inwoner en relatie tot de beschikbare kansen op de arbeidsmarkt.. Deze capaciteit is dankzij de programma's Perspectief op Werk en de Regiodeal vergroot. Op dit moment wordt er gewerkt aan nieuwe ontwikkelpaden.

- De Drechtstedelijke inzet op de loonkostensubsidie maakt dat de Drechtsteden landelijk koploper waren en dat dit voor de komende jaren een financieel voordeel zal opleveren daar de financieringsgrondslag met ingang van 2022 ten gunste de Drechtsteden is veranderd (op basis van realisatie in plaats van objectief). De Drechtsteden verstrekt nog steeds relatief veel loonkostensubsidie.
- In 2021 is de GR Sociaal gestart met een meerjarige pilot bij twee ontwikkelbedrijven (Stroomlijn en Opnieuw & Co). De pilot is bedoeld voor extra inzet op extra ondersteuning (coaching en buddy's) voor kandidaten die het zonder ondersteuning niet zelfstandig redden op de arbeidsmarkt. Van deze specifieke groep is gebleken dat de gebruikte leerlijnen wel helpen bij de ontwikkeling van de kandidaat, maar dat de stap naar regulier werk nog steeds te groot is. De inzet van de extra ondersteuning richt zich op een breder aandachtsveld dan alleen de werknemersvaardigheden. Momenteel wordt ook gewerkt aan leerlijn zorg en een ontwikkelpad kinderopvang. In Dordrecht en Sliedrecht wordt bovendien ook gewerkt aan een leerlijn in de energietransitie. Daar plukken alle Drechtsteden vruchten van.
- Voor parttime uitgestroomde bijstandsgerechtigden is een project ingezet met als doel deze inwoners fulltime te laten uitstromen. Daarnaast is in 2023 ook extra geïnvesteerd in de opzet van een pilot om parttime werk als doorstroommogelijkheid naar volledige uitstroom. De opzet van deze pilot is gericht op inkomensvrijlating (van een deel van de inkomsten) en toepassing van een bufferbudget in het kader van de aanstaande wetwijziging van de Participatiewet (Participatiewet in Balans), waarmee negatieve fluctuaties in het maandelijks totaalinkomen worden voorkomen. Door de vertraging van het beoogde wetsvoorstel is de pilot nog niet in uitvoering genomen.
- Om de kansen voor alleenstaande ouders te vergroten is vanuit het programma ontwikkelen naar werk een groepsgerichte aanpak voor alleenstaande ouders opgericht.
- In het kader van professionalisering van de ondersteuning bij beschut werk en andere doelgroepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt richten is een team opgericht van ontwikkelcoaches bij Drechtwerk. Naast een functiegerichte begeleiding op werknemersvaardigheden staan wij hierbij een meer integrale benadering voor waarbij een team van ontwikkelcoaches zich richt op bijsturing op leefgebieden/leefstijlen. Denk hierbij aan leefstijlcoach, voedingscoach, beweging tijdens het werk en dergelijke. Hierbij wordt ook aangesloten op de sensitieve dienstverlening. Tot slot wordt hierbij meer geïnvesteerd in het aanbieden van opleidingen op het vlak van taal, rekenen, digitale vaardigheden, specifieke werknemersvaardigheden en budgetbeheer.
- Om de uitstroom naar werkgevers eenvoudiger te maken is in 2023 de tariefstelling voor werkbegeleiding gestandaardiseerd. Dit ter vervanging van de voorgaande systematiek waarbij de tariefstelling was gekoppeld aan de loonwaardemeting. Met de standaardisatie is op

voorhand voor werkgevers duidelijker welke vergoeding zij krijgen en is de administratieve belasting hierbij aanzienlijk gereduceerd. Deze maatregel geldt als een eerste stap in het doorontwikkelen van de instrumenten van werkbegeleiding en jobcoaching in de richting van de veranderde behoeften van de inwoners binnen het bijstandsbestand. Deze inzet sluit aan bij het streven om werkbegeleiding een meer op ontwikkeling gericht karakter te geven waarbij de werknemers begeleid worden door ontwikkelcoaches.

- In de loop van 2023 is een pilot gestart voor een bredere toepassing van het instrument loonkostensubsidie voor niet-geïndiceerde uitkeringsgerechtigden.

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt en de inspanningen op uitstroom naar betaalde arbeid te bevorderen, valt op dat gedurende 2022 de uitstroom een daling vertoont. Als wordt gekeken naar de doelgroep die uitgestroomd is in 2022 en 2023 valt op dat betrokkenen allemaal relatief lang een uitkering ontvingen, namelijk gemiddeld 29 maanden. Dit zegt iets over de intensievere dienstverlening die – met het zwaarder worden van het bestand – nodig is om inwoners te activeren en te ontwikkelen naar werk. Daarbij valt ook op dat de toegenomen onrust rond de energie- en koopkrachtontwikkelingen leidt tot meer instabiliteit en stress bij de klanten. Daarnaast is er door corona en de toeslagenaffaire ook sprake van een toegenomen wantrouwen in de richting van de overheid. Deze verzwaring van de problematiek heeft zowel gevolgen voor de inwoners, als de inzet vanuit de dienstverlening. Werkgevers in de Drechtsteden worden zich steeds meer bewust worden van de sociale impact die zij kunnen maken door bijvoorbeeld inwoners met een bijstandsuitkering een kans te bieden in hun bedrijf. Dit was al zichtbaar doordat in deze regio zoveel inwoners met loonkostensubsidie bij regulier werkgevers aan de slag zijn, maar dit besef verspreidt zich inmiddels verder. Werkgeversservicepunt Baanbrekend Drechtsteden stimuleert deze beweging door de jaarlijkse uitreiking van de Social Impact Award.

Ad3. Bevorderen van doorstroom

De afgelopen periode is ingezet op twee ontwikkelingen:

- Bestaanszekerheid bevorderen
- Ontwikkelen naar werk.

Door de bestaanszekerheid te vergroten verwachten we dat stress reduceert en perspectief vergroot. Om die reden werken we aan het ontwikkelen van de bestaanszekerheidschecks waarbij niet alleen de gemeentelijke financiële tegemoetkomingen worden gecheckt maar ook van andere partijen zoals toeslagen bij de belastingdienst. In 2024 wordt dit verder doorontwikkeld. Daarnaast wordt in het 'Samenwerkplein' bij de GR Sociaal ook gewerkt aan het betrekken van nieuwe partners zoals de Belastingdienst, SVB etc. Ook dit wordt doorontwikkeld in 2024. Bovendien worden alle medewerkers van de GR Sociaal getraind in motiverende gespreksvoering en stress sensitief werken.

Bij ontwikkelen naar werk gaat het om meebewegen met de veranderende behoeften onder invloed van de krappere wordende arbeidsmarkt. De maatschappelijke participatie is door de diverse crises fors afgenomen. Dit openbaarde zich vooral bij de meest kwetsbare doelgroepen, die daardoor meer

geïsoleerd raakten binnen de samenleving. Om de maatschappelijke participatie beter aan te laten sluiten bij de lokale situatie is de verantwoordelijkheid voor de participatieplekken per 1 januari 2022 overgedragen van de regio naar de individuele gemeenten. Gezien de zware problematiek van een deel van de bijstandsgerechtigden lijkt er vanuit de Participatiewet meer aandacht nodig voor ondersteuning die niet direct gericht is op de uitstroom naar regulier betaald werk. In de Drechtsteden gaan wij daarbij uit van iedereen kan werken. Onder werk verstaan wij daarbij ook mantelzorg, vrijwilligerswerk, participatieplekken of andere vormen van onbetaald werk met grote maatschappelijke waarde. De inzet van deze vormen van werk voorziet in het bieden van een stabiele situatie voor de inwoner van waaruit nadere ontwikkelingsmogelijkheden en uitbreiding van het persoonlijke netwerk en de sociale en fysieke weerbaarheid kunnen worden geboden. In dit kader is in de loop van 2023 ook de Ik doe mee-premie geïntroduceerd als eenduidig instrument van waardering bij inzet op vrijwilligerswerk en participatieplekken.

Vanaf medio 2022 is extra inzet gepleegd op de begeleiding van de statushouders onder de Wet inburgering 2013. Ook de uitvoering van de Wet inburgering 2021 is medio 2022 in de praktijk van start gegaan. Met de toegenomen bevoegdheden van gemeenten in de nieuwe wetgeving en de toename van het volume van de totale aantal statushouders is bij de aanpassing van de organisatiestructuur voor deze doelgroep een aparte afdeling ingericht, waarbij ook gestart is met de ontwikkeling van participatietrajecten naast de inburgeringstrajecten.

Voor inwoners die zich ontwikkelen naar werk is, wordt sinds 2020 gewerkt aan diagnostiek in het arbeidsonderzoekscentrum (AOC). Met de start van de uitvoering van de Wet inburgering 2021 voert het AOC ook de uitgebreide leerbaarheidstoets uit voor de doelgroep statushouders.

Deze diagnostische methodiek levert de inwoner veel inzicht over zichzelf op waarna gewerkt kan worden aan een passend plan van aanpak met een realistisch en duurzaam arbeidsmarktperspectief. Inmiddels worden zowel de aandacht voor stress-sensitieve dienstverlening als de ontwikkelaanpak van de SDD als landelijk voorbeeld beschouwd.

Onder de doelgroep is in 2022 ook een onderzoek gestart naar mogelijke onderbenutting van voorliggende voorzieningen. Dit zorgt voor beperking van de uitkeringslasten wanneer blijkt dat klanten recht hebben op andere voorziening.

De ingezette organisatieverandering heeft in september 2023 geleid tot verschuivingen in de organisatie. Inmiddels is het stof rondom de organisatieverandering gedaald en zijn vacatures grotendeels ingevuld. Dit maakt het mogelijk om verder te ontwikkelen.

Ad4. Handhaving op rechtmatigheid

In 2021 is een extra project uitgevoerd gericht op opsporing van bijstandsfraude in het buitenland. Ook is gewerkt aan innovatie zoals afgestemde handhaving door middel van LSI (handhaving afgestemd met partners).

In 2022 en 2023 is de uitstroom als gevolg van handhaving geleidelijk afgenomen. Dit was een gevolg van een wijziging in het karakter van de aanpak, waarbij handhaving in de afgelopen jaren geleidelijk is veranderd van streng naar meer zorgzaam en gericht op het realiseren van publieke waarde. Ook de integrale handhaving helpt om onderliggende problematiek eerder te onderkennen en aan te pakken. De handhaving heeft hiermee een meer preventief gericht karakter gekregen. Mede door deze omslag is de uitstroom door handhaving dan ook lager dan in voorgaande perioden.

Ad5. Gerichtte inzet op statushouders

In 2021 is als gevolg van corona minder inzet gepleegd op de uitvoering van fysieke groepsactiviteiten zoals de VCA-opleiding, heftruckcertificaten of taalwerk-stages. Door de focus te verschuiven naar individuele begeleiding zijn de nadelige gevolgen voor de statushouders zoveel mogelijk beperkt. Met de invoering van de nieuwe Wet inburgering 2021 met ingang van 1 januari 2022 is de prioriteit bij de aanpak van de doelgroep statushouders vooral gericht op het vinden van aansluiting op het reguliere (beroeps)onderwijs. Op basis van de leerbaarheid en het competentieniveau, die uitvoerig worden gediagnostiseerd binnen het AOC, staan ons daarvoor verschillende inburgeringstrajecten ter beschikking. De inzet van participatie en werk dient daarbij zoveel mogelijk ondersteunend te zijn aan de inburgeringstrajecten.

Binnen de Drechtsteden zijn de individuele gemeenten verantwoordelijk voor de inburgering van statushouders. De GR Sociaal voert namens de gemeenten de regie over het inburgeringsproces. Om deze taak goed te kunnen uitvoeren, werken gemeenten en de GR Sociaal nauw samen. Zo zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de maatschappelijke begeleiding (in opdracht van gemeenten), samenwerking met sociale teams en regievoering op de inburgering (GR Sociaal), zijn inkoopafspraken gemaakt met onderwijsinstellingen, is een welkomstprogramma ontwikkeld dat past bij de opdracht en is een klantreis vormgegeven.

Ondanks de invoering van de Wet inburgering 2021 per 1 januari 2022 blijkt dat statushouders onder het regime van de nieuwe wet feitelijk pas vanaf de zomer 2022 zijn ingestroomd. De bijbehorende inburgeringstrajecten zijn daarbij pas vanaf september van start gegaan. De instroom gedurende het jaar 2022 bestaat hierdoor nog voor een deel uit statushouders, vallend onder de Wet inburgering 2013 en daarmee qua uitvoering onder Impuls statushouders. Dit heeft de uitvoering gecompliceerd.

De doelgroep statushouders kent een relatief kortere afstand tot de arbeidsmarkt binnen het totaal van het bijstandsbestand, maar kent wel een deels andere problematiek, waardoor een meer specifieke aanpak is vereist. Binnen de organisatiestructuur van de GR Sociaal is hiervoor dan ook een aparte afdeling Inburgering gevormd.

Voor participatie en toeleiding naar werk voor statushouders is vanaf 2023 gewerkt aan een vormgeving volgens het landelijke Plan van aanpak statushouders aan het werk. Gemeenten zijn daarbij afhankelijk van de bereidheid van werkgevers om hieraan mee te werken. Werkgevers hebben niet altijd de tijd, capaciteit en financiën om mee te werken.

Om de aansluiting op het werkgeversnetwerk te realiseren is hiertoe is een regionale verbinder aangesteld, is de bemiddeling vanuit zowel Baanbrekend Drechtsteden (BBD) als het D-team van Randstad voor de doelgroep uitgebreid en ondergebracht bij de afdeling Inburgering. De regionale verbinder vervult binnen deze aanpak dus een spilfunctie in de regio en richt zich op activiteiten als:

- inzicht krijgen in de verschillende doelgroepen/nationaliteiten onder statushouders en de maatwerk aanpak die dit vraagt in relatie tot bestaande of nog te ontwikkelen instrumenten;
- aansluiting maken op het huidige aanbod aan leerwerktrajecten en de inzet op verbetering van het aanbod voor specifieke doelgroepen, dit is een belangrijk aspect van participatie en arbeidsmarktintegratie;
- inzet van jobcoaching voor statushouders die dat nodig hebben;
- aansluiting met werkgevers maken, om betere kansen te creëren op de arbeidsmarkt, o.a. via het ontwikkelen van duale trajecten. Voor statushouders ligt de focus op skills, vaardigheden en omgangsvormen, minder op diploma's;
- dit ook ontwikkelt voor de inburgeraars zonder uitkering (gezinsmigranten);
- dit op termijn koppelt aan het Regionaal Werkcentrum (zie ook paragraaf 4.4 Onbenut arbeidspotentieel).

Daarnaast is voor de doelgroep gestart met een aantal nieuwe methodieken:

- Gerichte aanpak van genaturaliseerden;
- Start van een Werkfit programma bij Drechtwerk, waarin aandacht is voor een praktijkoriëntatie van mogelijke beroepen, werknemersvaardigheden en de sociale omgangsvormen op de werkvloer;
- Ontwikkeling opleidingsmogelijkheden in aansluiting op het werkfit programma.

Tot slot wordt aansluiting gerealiseerd bij de inzet op eerder beschreven pilotprojecten als de Parttime werk en verbreding van de inzet van loonkostensubsidie.

Binnen de organisatie is sinds oktober 2023 een afdelingshoofd aangewezen die specifiek verantwoordelijk is voor deze doelgroep.

Ad 6. Verkenning van de mogelijkheden om de gemiddelde prijs van de uitkering te verlagen.

Onder andere uit de analyse en de benchmark Werk en Inkomen blijkt dat de gemiddelde prijs van de uitkering in de Drechtsteden relatief hoog ligt. De oorzaak hiervan is te vinden aan beperkt beïnvloedbare factoren (loonkostensubsidie, BBZ, gezinssamenstelling en aandeel parttime uitgestroomden). Gezien de hoge invloed van de prijs op het tekort van de gemeente, vraagt dit om nader onderzoek naar de mogelijkheden om dit toch te beïnvloeden.

Ad 7. Beheersmaatregelen 2021-2023 gemeentespecifiek

Buiten de regionale aanpak is in Hardinxveld-Giessendam extra aandacht besteed aan de doelgroep statushouders. Deze aanpak voorzag vooral in het onderhouden van nauwere contacten ten aanzien van de begeleiding en participatiemogelijkheden. Tevens is bij de gemeente ingezet op taalontwikkeling bij de bibliotheek. Met ingang van 2022 is de werkgroep Kerk en Vluchteling gevraagd om zich in te zetten voor de participatie van nieuwe inwoners.

In juli 2023 is de gemeente gestart met het project 'Meedoen in Hardinxveld', specifiek gericht op genaturaliseerden die al lange tijd in de bijstand zitten. MEE Matchingsunit, SDD, Vluchtelingenwerk,

Sociaal Team, Welzijnsorganisatie en de Bibliotheek Aanzet werken in dit project samen. Samen spannen zij zich in om inwoners, aangereikt door klantregisseurs van de SDD, extra te begeleiden om te gaan participeren en het arbeidsvermogen te onderzoeken.

Eind 2023 is Vluchtelingenwerk Nederland in opdracht van de gemeente Hardinxveld-Giessendam een pilot gestart genaamd Vrouwenempowerment. Het Vrouwenproject Empowerment en participatie is een project dat ontwikkeld is om vrouwelijke statushouders bewust te maken van hun eigen mogelijkheden en kwaliteiten om zo meer zelfvertrouwen te creëren. Van hieruit wordt ingezet op het vergroten van de participatie (opleiding, stage, vrijwilligerswerk, betaald werk). Het project bestaat uit intensieve individuele begeleiding en groepsbijeenkomsten. Het doel van het pilotproject in Hardinxveld-Giessendam is om in 2024 8 vrouwelijke statushouders stapsgewijs te laten groeien in een persoonlijk dynamisch traject naar participatie en uiteindelijk, waar mogelijk, betaald werk .

Gemeente specifiek geldt dat in Hardinxveld-Giessendam het aantal participatieplekken laag was, waardoor het moeilijker is om deze inwoners te matchen met een passende plek als iemand zelf geen eigen netwerk heeft. Meedoen levert vaak een toenemend perspectief op waardoor ook vervolgstappen op de participatieladder mogelijk zijn. In juli 2023 heeft de gemeente een contract gesloten met MEE Matchingsunit voor het uitbreiden van het aantal participatieplekken en het matchen van participanten. Het aantal participanten is in het laatste half jaar uitgebreid van 1 naar 5 participanten. Dit wordt verder uitgebouwd. Een enkeling zal mogelijk uiteindelijk de overstap naar betaald werk kunnen maken.

Er is vanuit de SDD sinds enige tijd meer aandacht voor gemeentegericht werken. Dit houdt in dat onder meer consultants (regulier en inburgering) ,medewerkers van de klantenservice lokaal actief zijn. Daarnaast is er ook goed contact tussen de lokale bedrijfscontactfunctionaris en Werkgeversservicepunt Baanbrekend Drechtsteden.

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt aan de hand van drie vragen beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Getroffen maatregelen om het tekort in 2024 te reduceren

Het is een blijvende zoektocht om de opwaartse doorstroom op de participatieladder en uitstroom van het bijstandsbestand te vergroten. Ook het voorkomen van instroom blijft aandacht hebben. In voorgaande tekst zijn een aantal maatregelen gestart waarvan het effect zich in 2024 moet voordoen. Buiten deze maatregelen, gaat het in 2023 om de volgende aanvullende acties:

- Het aantal vroegtijdig schoolverlaters neemt toe. Hoewel het percentage jongeren (18 – 27 jaar) met een bijstandsuitkering in de Drechtsteden (9,7%) lager ligt dan het landelijke gemiddelde (11,3%) is er de afgelopen jaren sprake van een relatief hoge stijging van de instroom van deze doelgroep. Uit analyse van de doelgroep blijkt dat er duidelijke verzwaring heeft plaatsgevonden in de problematiek van jongeren. In veel situaties gaat de hulpvraag van de jongere dus verder dan alleen een inkomen en/of begeleiding naar werk. De doelgroep is kwetsbaar en kampt vaak met problemen op meerdere leefgebieden, waaronder veel psychische klachten. Om de kanselijkheid van de jongeren zonder startkwalificatie, jongeren met maximaal een mbo-2 opleiding en jongeren met een gezondheidsbeperking te bevorderen hebben de ministeries van OCW en SZW gezamenlijk het wetsvoorstel 'van School naar duurzaam werk' in voorbereiding. Het wetsvoorstel verplicht het mbo (Da Vinci College / Yuverta), het Doorstroompunt ZHZ en de Sociale Dienst Drechtsteden tot afspraken te komen, die worden vastgelegd in het regionaal programma voortijdig schoolverlaten.
- Het landelijke project 'Simpel Switchen in de Participatieketen' heeft als doel om mensen de stappen op de participatieladder makkelijker te laten zetten. Het gaat om drempels wegnemen om aan het werk te gaan en het mensen makkelijker maken om een stapje terug te doen als het even niet lukt. Zo kan uiteindelijk iedereen mee doen op de plek die op dát moment het beste bij diegene past, of dat nou (vrijwilligers)werk, beschut werk of dagbesteding is. Met of zonder (gedeeltelijke) uitkering. De SDD geeft uitvoering aan verschillende interventies in het kader van het landelijke project. Hierbij valt te denken aan extra focus op bestaanszekerheidsvraagstukken als een inwoner een stap zet op de participatieladder; de mogelijkheid voor inwoners om gebruik te maken van verschillende verrekenmethodes bij het parttime werken; en het verminderen van administratieve processen rondom het (her)aanvragen van een bijstandsuitkering. In de praktijk wordt hierbij vooral gekeken naar de hierbij te onderscheiden overgangen op de participatieladder. Zo is inmiddels een werkgroep gestart op het vlak van dagbesteding en beschut werk als verbinding tussen de opgave Ontwikkelen naar Werk en de opgave Zorgen voor Ondersteuning.
- Daarnaast hebben we in het kader van Simpel Switchen gewerkt aan de voorbereiding van een pilot om het voor inwoners makkelijker en lonender te maken parttime te werken vanuit de bijstandsuitkering. Inwoners ervaren nu mede door complexe landelijke wet- en regelgeving een grote drempel om deze stap te zetten: de inkomensonzekerheid neemt toe en er is sprake van een grote administratieve last. Mede door deze afhankelijkheid van de landelijke wet- en regelgeving is de gemeentelijke handelingsruimte beperkt – en in verband met het stilvallen de herziening van de Participatiewet door de val van het kabinet is het in 2023 nog niet mogelijk gebleken de pilot te starten. De verwachting is dat deze, vooruitlopend op een nieuw wetsvoorstel, o.a. met toepassing van inkomensvrijlating (van een deel van de inkomsten) en toepassing van een bufferbudget, in 2024 wel gestart kan worden. De SDD volgt de ontwikkelingen nauwlettend en denkt mee in de landelijke werkgroepen.
- Buiten parttime werk, zal meer focus worden gelegd op maatschappelijke participatie. Daarmee wordt niet alleen vooruitgelopen op de aanstaande wijziging van de Participatiewet (in het wetsvoorstel is momenteel nog een participatieplicht opgenomen), maar vooral omdat

participatie voor deze doelgroep cruciaal wordt geacht als een eerste stap richting herstel van perspectief en zelfvertrouwen en het opbouwen van een (nieuw) netwerk. Het benutten en versterken van de structuren en initiatieven op lokaal niveau en de aansluiting hiervan op regionale mogelijkheden is daarbij van groot belang. Om te zorgen dat de eerste stappen naar werk dichtbij de inwoner plaatsvinden, intensiveren we de samenwerking met lokale werkgevers en maatschappelijke organisaties en we benutten de lokale welzijns- en werkgelegenheidsinitiatieven. Ook de aansluiting op de lokale wijkteams vormt hierin een belangrijke factor. In 2024 worden de periodieke overleggen tussen de GR Sociaal en de individuele gemeenten verder uitgediept op basis van de specifieke doelgroepen binnen het bestand van de betreffende gemeente.

- In 2023 zijn wij gestart met een pilot verbreding toepassing loonkostensubsidie voor een proefperiode van drie jaar. Voor de doelgroep van 50 personen gaan wij uit van inwoners, die al langer gebruik maken van de bijstand (ongeveer 2 jaar of langer), maar nog niet plaatsbaar zijn vanwege hun instabiele situatie. Door het bieden van een werkplek met LKS bieden wij hen een mogelijkheid om hun positie te stabiliseren door het bieden van regelmaat en een inkomen op WML-niveau. Met de pilot willen wij meer inzicht krijgen op het effect van de inzet van LKS op de doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt als gevolg van complexe sociale en financiële problematiek. De doelstelling van de pilot, naast de realisatie van uitstroom binnen de pilot, is gelegen in het ontwikkelen van richtlijnen voor het toepassen van LKS voor de brede doelgroep binnen de Participatiewet, zonder indicatie voor de Banenafpraak of beschut werk. Naast de pilot voor verbreding van de doelgroep voor de inzet van LKS wordt door de GR Sociaal in de loop van 2024 gestart met de maatschappelijke kosten- batenanalyse voor loonkostensubsidie. Met deze rekentool, die door Cedris en Divosa is ontwikkeld, kan per gemeente worden berekend wat het maatschappelijk kost en oplevert als er extra mensen aan de slag gaan met loonkostensubsidie.
- De no-riskpolis is een regeling voor werkgevers, een werknemer met een ziekte of handicap in dienst nemen. Hierbij krijgt de werkgever een Ziektewetuitkering voor de werknemer als deze ziek wordt en hoeft de werkgever geen hogere premie te betalen voor de Ziektewet of als de werknemer een WIA-uitkering krijgt. Momenteel is deze regeling alleen beschikbaar bij inwoners met een indicatie voor de Banenafpraak en Beschut werk. Al enige tijd wordt gewerkt aan de opzet voor een pilot om de No-risk polis ook in te zetten voor langdurig bijstandsgerechtigden. Dit betreft een landelijke pilot, die geïnitieerd door het Ministerie SZW wordt begeleid door bureau De Beleidsonderzoekers. Doordat er vanuit de werkgevers in de Drechtsteden behoefte was aan een dergelijk instrument heeft de GR Sociaal zich hiervoor aangemeld. Door vertraging in de ontwikkeling van de landelijke pilot gaan we ervan uit dat een daadwerkelijke start pas in de loop van 2024 kan beginnen.
- In het kader van het Breed offensief is de inzet van werkbegeleiding losgekoppeld van de individuele loonwaardemeting en is de vergoeding aan werkgevers geüniformeerd. Om de werkbegeleiding bij beschut werk verder te stimuleren heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld. In dit kader worden nadere voorstellen geformuleerd, waarbij ook wordt gekeken naar een bredere inzet dan alleen beschut werk. Deze inzet sluit aan bij het streven om

werkbegeleiding een meer op ontwikkeling gericht karakter te geven waarbij de werknemers begeleid worden door ontwikkelingscoaches. Ook de inzet op jobcoaching en de harmonisatie met de inzet van jobcoaches van het UWV worden hierin betrokken. Daarnaast worden ook de resultaten van de meerjarige pilot bij de ontwikkelbedrijven Opnieuw & Co en het in 2023 gestarte ontwikkelcoachteam bij Drechtwerk hierin betrokken. Aan een concreet voorstel op dit vlak wordt gewerkt.

- Beschut werk is een belangrijk instrument voor inwoners met een arbeidsbeperking die veel begeleiding of aanpassingen aan het werk nodig hebben. Door het beschikbaar stellen van extra middelen vanuit het Rijk wordt het mogelijk om de begeleiding hiervan verder te verbreden en te intensiveren. Naast de inzet op werknemersvaardigheden richten wij ons daarbij op de ontwikkeling van een sociaal netwerk en de versterking van de sociale en fysieke weerbaarheid van de inwoners. Door deze versterking van de persoonlijke ontwikkelmogelijkheden wordt het welbevinden en potentieel van de inwoners versterkt waardoor de kansen op doorstroom naar gedetacheerd werk of bij reguliere werkgevers worden vergroot.
- Binnen de aanpak Werk als beste zorg is ingezet op de begeleiding van inwoners met een psychische beperking naar werk. Momenteel is het bereik van deze inzet nog beperkt en wordt gezocht naar een passende wijze om deze doelgroep te verbreden en de samenwerking met de GGZ-instellingen te verbeteren.
- Voor inwoners binnen de Participatiewet zonder specifieke indicatie voor beschut werk of de banenafpraak wordt door de GR Sociaal een nieuwe ontwikkelafdeling opgezet door een samenvoeging en herinrichting van de bestaande afdelingen Start en Groei en Perspct. Dit programma beoogt door het bieden van meer maatwerk en variatie in het werkaanbod om het potentieel van inwoners te stimuleren en door te ontwikkelen in de richting van zo regulier mogelijk werk en reguliere werkgevers. Hierbij is een keuze gemaakt voor een aantal kansrijke sectoren in de regionale arbeidsmarkt, die zich aan het ontwikkelprogramma willen (ver)binden. Deze bedrijven voeren werkzaamheden uit in de werksetting bij Drechtwerk, waarbij het productief vermogen varieert in een productiviteit van 0 tot 100%. In 2024 maken 100 klanten met behoud van uitkering gebruik van het nieuwe ontwikkelprogramma.
- Social Return on Investment (SRoI) is het stimuleren van arbeidsparticipatie voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, door in aanbestedingen van leveringen, diensten en werken te eisen dat de winnende aanbieder banen, leerwerkplekken, stageplekken, ervaringsplaatsen of andere maatschappelijke activiteiten biedt aan doelgroepen werkzoekenden. Binnen de Drechtsteden wordt SRoI op gemeentelijke én regionale aanbestedingen toegepast. WSP Baanbrekend Drechtsteden adviseert over de invulling van SRoI en bewaakt de uitvoering ervan. Het SRoI beleid en de invulling in de praktijk wordt momenteel geëvalueerd. Aan de hand van de resultaten van deze evaluatie worden in 2024 nadere beleidswijzigingen voorgesteld.
- Daarnaast zal, conform de Visie sociaal domein Drechtsteden, de komende jaren het versterken van bestaanszekerheid (in de brede zin) een meer prominente plaats krijgen in de dienstverlening van de GR Sociaal, door passende financiële voorlichting, het optimaal benutten van financiële voorzieningen en aandacht voor issues op het gebied van veiligheid, gezondheid

en wonen. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op de maatregelen uit het wetsvoorstel Participatiewet in Balans.

- In januari 2024 is de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarktregio Drechtsteden 2024 vastgesteld. Deze uitvoeringsagenda is gericht op de totstandkoming van een het Werkcentrum Drechtsteden per 1 januari 2025 en daarna, ondersteund door projecten en activiteiten. Met de uitgangspunten uit de Uitvoeringsagenda wordt een duidelijke verbinding gemaakt tussen het economisch en sociaal arbeidsmarktbeleid. Hierbij werken bedrijven, onderwijs en sociale partners samen om meer inwoners aan het werk te krijgen en aan het werk houden. Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, werkenden en nog onbenut arbeidspotentieel krijgen zo een kans krijgen om vaardigheden te ontwikkelen die goed aansluiten op de (toekomstige) vraag van onze arbeidsmarkt. Per 1 juli 2024 werken de huidige drie organisaties voor werkzoekenden- en werkgeversdienstverlening (Kickstart, het Leerwerkloket en het WerkgeversServicepunt Baanbrekend Drechtsteden) samen binnen het Werkcentrum Drechtsteden. Per die datum opent ook de eerste fysieke proeflocatie, minimaal één extra locatie in 1 van de 6 andere gemeenten, kan bestaande locaties van partners informatie verstrekt worden over het Werkcentrum Drechtsteden en is de website van het Werkcentrum Drechtsteden ook online bereikbaar.
- Aanvullend zijn wij actief in landelijke netwerken en leergroepen zoals VNG, Cedris, Divosa en andere gelegenheidscoalities om van elkaar te leren.

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

Voor 2023 getroffen maatregelen, die zijn voortgezet:

Vrijwel alle maatregelen worden voortgezet. Al zijn we ons bewust dat we van de steeds veranderende dynamiek en omstandigheden en het belang van maatwerk. Ook wordt het voortzetten van de maatregelen beïnvloed door de beschikbaarheid van personeel. De inbedding van de maatregelen past goed in de organisatieverandering die in 2023 is ingezet.

Maatregelen die na evaluatie niet meer worden voortgezet:

Perspect wordt niet voortgezet. De activiteiten en de geleerde lessen worden ingepast in het Werk en ontwikkelcentrum Drechtwerk.

Maatregelen die nieuw zijn getroffen:

De ontwikkeling van het Regionaal Werkcentrum, de nieuwe opdracht aan de arbeidsmarktregio's en aan Regionale Werkcentra leveren nieuwe kansen op. Daarnaast werken we hard aan het beperken van de stress door bestaanszekerheidsproblematiek. Deze stress ligt vaak ten grondslag aan het gebrek aan ontwikkelvermogen van klanten.

Daarnaast deelt de GR Sociaal mee aan het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Dordt West en het programma Veerkrachtige buurten in Zwijndrecht. Deze programma bieden leerkansen die bijdragen aan de gehele regio.

B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen

Elke getroffen maatregel wordt beschreven met de naam van de maatregel, een omschrijving van de maatregel en gevolgd door de antwoorden op elk van de volgende drie vragen t.a.v. die maatregel:

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Competensys

- A) In 2022 is door het externe bureau Competensys gestart met de uitvoering van een analyse van de doelgroep met lichamelijke klachten. Het eindrapport hiervan is in juli 2023 gepresenteerd.
- B) In de rapportage zijn een aantal leerpunten benoemd:
 - Competensys constateerde na dossieronderzoek dat de huidige invulling van de dossiers in Suite niet volledig is. Voor een groot gedeelte wordt dit veroorzaakt door het feit dat de (ook door Competensys geconstateerde) goede gespreksvoering en uitgebreide verslaglegging in het FO-verslag niet op de juiste manier wordt overgenomen/vertaald in de Suite.
 - Het tweede leerpunt tijdens dit is dat de ontwikkeling van het bestand op dit moment onvoldoende meetbaar kan worden geregistreerd in Suite.
 - Het derde leerpunt is dat de werkinstructie verouderd is en dat in de loop van de tijd nieuwe consultants hun eigen werkwijze hebben gecreëerd afhankelijk van de collega die het inwerken voor zijn/haar rekening nam.
- C) De n.a.v. het Competensys rapport getroffen maatregelen betroffen:
 - a. Samen met implementatie, databeheer en de betrokken consultants is een verbeteringslag gemaakt in het registreren in Suite. De informatie werd wel op een gedegen (mensgerichte dienstverlening, motiverende gespreksvoering) verkregen, maar niet goed in Suite verwerkt.

- b. De manier van het naar de klant kijken, groeipotentieel zien, blijkt na het afronden van de gespreksfase niet veel te verschillen (zienswijze Competensys versus zienswijze consultant).
- c. Er is geen voorstel gedaan welke interventies/instrumenten in te zetten om deze complexe doelgroep verder te brengen anders dan de inzet van onze eigen dienstverlening Perspct.
- d. Het beoogde leereffect voor de consultants heeft zich beperkt tot de registratie. Ook tijdens de driegesprekken is gebleken dat de SDD consultants verder ontwikkeld zijn in het voeren van motiverende gespreksvoering dan de medewerkers van Competensys die meer in interviewstijl de vragen per leefgebied in kaart brengen zonder echt contact/verbinding te maken met de klant.

Maatregelen die in voorgaande jaren zijn getroffen en zijn voortgezet

De maatregelen worden voortgezet. Al zijn we ons bewust dat we van de steeds veranderende dynamiek en omstandigheden afhankelijk zijn. Daarnaast blijft maatwerk van groot belang. Ook wordt het voortzetten van de maatregelen beïnvloed door de beschikbaarheid van personeel.

Maatregelen die na evaluatie niet meer worden voortgezet

Geen

Maatregelen die nieuw zijn getroffen

De geleerde lessen zijn opgenomen in de organisatieverandering. Daarnaast hebben deze lessen ook geleid tot het inzetten op beter gebruik van instrumentengids Eva en methodisch ontwikkelen d.m.v. Melba.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de *verdere* tekortreductie (C1). Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect. Ook wordt aangegeven hoe het effect van de maatregelen zal worden gemonitord (C3).

Het effect van de maatregel wordt zoveel mogelijk gekwantificeerd (C1). In bepaalde gevallen is het kwantificeren van het effect van maatregelen slecht of niet mogelijk. In die gevallen wordt kort toegelicht waarom alleen een kwalificering van het effect van de maatregel mogelijk is (C2).

C1. Beoogd effect van de getroffen maatregelen op de verdere tekortreductie.

De doelstelling op het bijstandsbestand wordt in de jaarlijkse Begroting, om ten aanzien van de landelijke trend financieel in de pas te blijven, bepaald op basis van de meest recente Macro Economische Verkenning (MEV, verschijnt jaarlijks in september) van het Centraal Planbureau (CPB). Voor het eerst in voor de begroting 2024 gekozen om ambitieuzer in te zetten dan de CPB norm. Bijsturing vindt gedurende het jaar tijdens de voorjaarsbrief en najaarsbrief plaats. Voor het jaar 2024 is het de ambitie om het uitkeringsbestand van 187 (1 januari 2024) per 31 december 2024 teruggebracht te krijgen op een totaal van 184. Deze daling is gebaseerd op de prognose van het CPB (MEV stijging 2,3%) met daarnaast een eigen ambitie om het bestand te laten dalen met 3,7%. Dit resulteert in een daling van 1,4%.

C2. Toelichting indien deze effecten niet kunnen worden gekwantificeerd.

Over de periode 2022 is eveneens gebruik gemaakt van de vangnetuitkering omdat er sprake was van een hoog tekort. Opnieuw heeft de gemeente Hardinxveld-Giessendam te maken met een hoog tekort waardoor opnieuw gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen. In het afgelopen jaar is hard gewerkt aan de doelstelling om bestandsdaling te bewerkstelligen te behalen. Die bestandsdoelstelling is nagenoeg behaald. Op basis van de werkelijke kosten blijkt echter dat een grotere bestandsdaling nodig is om de kosten binnen de perken te houden. Dit is dan ook de reden dat de ambitie binnen de Drechtsteden om het bestand te laten dalen hoger is dan het CPB prognosticeert. Zoals in deze notitie omschreven zijn tal van maatregelen benoemd die aan die doelstelling moeten bijdragen.

Zoals hierboven omschreven voegen wij hierbij wel toe dat ondanks het treffen van maatregelen het behalen van de doelstelling uitdagend wordt. Bijvoorbeeld de instroom van statushouders heeft in kleinere gemeenten als Hardinxveld-Giessendam een groot effect. Gezien de taakstelling huisvesting statushouders houden wij er rekening mee dat ook 2024 geen meevallend jaar wordt.

Zoals in het voorgaande is aangegeven, is het een blijvende zoektocht om de opwaartse doorstroom op de participatieladder en de uitstroom van het uitkeringsbestand te vergroten. Dit tegen de achtergrond van een toenemende verzwarende van het uitkeringsbestand. Het realiseren van doorstroom en uitstroom wordt voor de resterende doelgroepen een kwestie van lange adem. De in de vorige paragraaf geschetste maatregelen zijn nog in ontwikkeling en het effect kan – noch individueel, noch gezamenlijk - niet worden gekwantificeerd.

C3. De wijze waarop het effect van de maatregelen wordt gemonitord.

We houden de bestandsontwikkeling en de financiële ontwikkeling nauwlettend in de gaten. Hierbij verwerken we de geleerde lessen uit het verleden. Hierover verantwoorden we in de reguliere cyclus naar de gemeenteraad.

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen (meer informatie hierover in de toelichting onderaan het formulier). Omdat de financiering van de bijstand via de gemeenten verloopt, ligt het ook in de lijn dat de colleges en raden van gemeenten de aanvraag opstellen/indienen. De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaar zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekening is gezet.

De verklaring is slechts geldig indien dit door middel van het door de minister van SZW ter beschikking gestelde aanvraagformulier wordt aangeboden aan de raad.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hardinxveld-Giessendam verklaart dat het voor 15 augustus 2024 de genoemde interne en externe maatregelen heeft getroffen om te komen tot verdere tekortreductie.

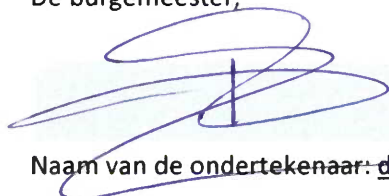
Datum: 21 mei 2024

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar: mevrouw S.M. van der Stel

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar: de heer D.A. Heijkoop

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben. De instemming is pas geldig indien de verklaring aan de raad is aangeboden in de vorm van het door de minister vastgestelde aanvraagformulier.

De gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college. Daarmee bevestigt de gemeenteraad dat het college:

1. voldoende duidelijk heeft gemaakt wat de oorzaken zijn van het tekort;
2. voldoende duidelijk heeft gemaakt dat het pakket van maatregelen effectief is om de geschetste problemen aan te pakken, binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft;
3. voldoende duidelijk heeft gemaakt dat dit pakket van maatregelen, voor zo ver door de gemeente beïnvloedbaar is, leidt tot een beoogde tekortreductie. Daarbij wordt het effect van deze maatregelen kwantitatief dan wel kwalitatief inzichtelijk gemaakt.

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

Voorafgaand aan, het hiervoor opgenomen onderdeel A. Analyse, is door het college het proces op hoofdlijnen beschreven hoe de raad betrokken is: vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daarop volgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad.

Hieronder is er ruimte voor de gemeenteraad voor aanvullingen op het genoemde overzicht.

Samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad

In de samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad staat op hoofdlijnen op welke onderwerpen de raad heeft gereageerd op de verklaring van het college. De onderdelen van de verklaring zijn vaak al eerder in de raad besproken. Het gaat dus om het gehele proces vanaf de signalering van het tekort. Verder betreft het hier alleen onderwerpen die in de raadsbesluiten zijn opgenomen, die afwijkend zijn van het raadsvoorstel.

Om de beschrijving zo eenvoudig mogelijk te houden wordt gebruik gemaakt van een checklist die kan worden aangevuld. Het verzoek is om aan te kruisen welke onderwerpen in de raadsbesluiten zijn opgenomen. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor de betreffende onderdelen. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

X	Typering van de reacties die in de raadsbesluiten zijn opgenomen gedurende het gehele proces
	Expliciet goedkeurend, waardering over analyse en maatregelen uitgesproken
X	Impliciet goedkeurend, is behandeld als hamerstuk
	Afkeurend en gevraagd het plan te herzien
	Verzoek om onderdelen van de globale analyse te herzien of aan te vullen
	Verzoek om bepaalde maatregelen te schrappen of aanvullend maatregelen te treffen.
	Verzoek om het tempo van invoering en/of uitvoering van maatregelen te versnellen.
	Verzoek om extra informatie over maatregelen
	Verzoek om meer informatie t.a.v. de beoogde effecten van maatregelen
	Verzoek om gerealiseerde effecten te monitoren en terug te koppelen
	Motie om een andere beleidsmaatregel te treffen

Ondertekening

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient voor het moment van indiening van het verzoek zijn instemming te hebben gegeven. De aanvraag dient uiterlijk 15 augustus 2024 door de Toetsingscommissie te zijn ontvangen.

De gemeenteraad van de gemeente Hardinxveld-Giessendam stemt in met de onder 1 afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Ondertekening in dit formulier is een vormvereiste. Het is niet toegestaan om ter vervanging van onderstaande handtekeningen het gemeenteraadbesluit in te voegen of mee te sturen. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaars zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekeningen zijn gezet.

Met de ondertekening gaat de gemeenteraad akkoord met de beschrijving van de wijze waarop hij is geïnformeerd door het college en met de weergave van de samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad.

Datum: 27 juni 2024

De voorzitter,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'D' followed by 'A.' and a horizontal line.

Naam van de ondertekenaar: de heer D.A. Heijkoop

De griffier,

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, stylized 'A' followed by 'v.d.P.' and a horizontal line.

Naam van de ondertekenaar: mevrouw A. van der Ploeg

Toelichting op het aanvraagformulier bij het uitgebreide verzoek voor de ambtelijke ondersteuning van het college

Voor de juistheid en de beoordeling van de aanvraag is het niet toegestaan dat u het format van de pagina's met de vragen en ondertekening aanpast.

U vindt in deze toelichting

- Hoe verloopt de aanvraagprocedure?
- Waarom zijn er twee versies van dit formulier?
- Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?
- Waarom is er een samenvatting in het aanvraagformulier opgenomen?
- Waarom is er een procesvraag in het aanvraagformulier opgenomen over de wisselwerking tussen het college en de gemeenteraad?
- Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?
- Toelichting per vraag
- Wet- en regelgeving, relatie met Sisa verantwoording
- Ondersteuning vanuit Divosa
- Toelichting op begrip 'externe maatregel' en voorbeeld van goede beantwoording

Op de website www.toetsingscommissievp.nl kunt u meer informatie vinden over de vangnetuitkering.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Een verzoek om een vangnetuitkering over 2023 dient uiterlijk op 15 augustus 2024 te zijn ontvangen door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Omdat sprake is van een fatale termijn worden verzoeken, die na 15 augustus 2024 door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet worden ontvangen, niet in behandeling genomen. Het college dient het verzoek digitaal door middel van het webformulier op www.toetsingscommissievp.nl in te dienen. Na de aangegeven datum is dit webformulier niet meer beschikbaar.

De toekenning van een vangnetuitkering gebeurt uitsluitend op verzoek van het college van burgemeester en wethouders van de tekortgemeente en nadat is vastgesteld dat aan alle geldende eisen wordt voldaan. Blijkens artikel 8c, eerste lid, van de Participatiewet, kan het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering niet worden overgedragen aan het bestuur van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Waarom zijn er twee versies van dit formulier?

Van dit formulier bestaan twee versies: 'basisverzoek' en 'uitgebreid verzoek'. Tussen een 'basisverzoek'

en een 'uitgebreid verzoek' zijn inhoudelijke verschillen. De versie die u moet gebruiken is afhankelijk van het volgende:

- indien uw gemeente zowel over 2021 als over 2022 geen vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'basisverzoek'.
- indien uw gemeente over 2021 en/of over 2022 wel een vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'uitgebreid verzoek'.

De tool op de website ondersteunt u bij het aanvraagproces: "Tool toegang, berekening en keuze formulier vangnetuitkering Participatiewet"

Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?

De vangnetaanvraag bestaat uit twee gedeeltes:

1. De verklaring van het college en de toelichting op de verklaring
2. De instemming van de gemeenteraad

In gedeelte 1 licht het college toe wat de analyse is van oorzaken van het tekort (onderdeel A), wat de maatregelen zijn gericht op tekortreductie (onderdeel B) en wat het beoogd effect is van de maatregelen op de tekortreductie (onderdeel C). Onderdeel D betreft de verklaring van het college en een toelichting van het college op deze verklaring. Deze toelichting gebeurt aan de hand van drie vragen (onderdelen A, B en C). Na iedere vraag kunt u het antwoord invoegen.

Om te verduidelijken wat de commissie van u verwacht, staan er verschillende tussenkopjes. U kunt eventueel tabellen of grafieken invoegen. U kunt aangegeven op welke brondocumenten, die eventueel in de gemeenteraad zijn besproken, de aanvraag is gebaseerd. U kunt geen bijlagen toevoegen aan deze aanvraag. Hieronder wordt per vraag aangegeven wat verwacht wordt van de beantwoording.

Daarna dient in gedeelte 2 de gemeenteraad te tekenen voor zijn instemming met de verklaring van het college. Dit mag niet worden vervangen door het in- of toevoegen van een gemeenteraadbesluit.

Waarom is er een samenvatting in het aanvraagformulier opgenomen?

Uit het onderzoek naar de rol van de gemeenteraad is duidelijk geworden dat raadsleden behoefte hebben aan beknopte informatie op hoofdlijnen, zodat de rol van de gemeenteraad om in te stemmen met de verklaring van het college beter uitvoerbaar wordt.

Waarom is er een procesvraag in het aanvraagformulier opgenomen over de wisselwerking tussen het college en de gemeenteraad?

In het aanvraagformulier is de volgende vraag opgenomen: 'op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?' Onder deze vraag is een korte checklist opgenomen met een zestal punten die kunnen worden aangevuld.

Vanaf de invoering van de vangnetuitkering in 2015 heeft de gemeenteraad een inhoudelijk-beoordelende ten aanzien van de vangnetuitkering; deze rol lag voorheen bij de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Uit een onderzoek door de Toetsingscommissie bleek dat gemeenteraden slechts beperkt de vangnetaanvragen inhoudelijk beoordeelden. De beantwoording van de procesvraag geeft inzicht in de mate waarin de raad is betrokken bij de processtappen van signalering tot reductie van het tekort.

Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?

Het uitgangspunt van de aanvraag van de vangnetuitkering is dat elke gemeente – ongeacht het aantal inwoners – zelfstandig de aanvraag moet kunnen voorbereiden en indienen. Dat houdt in dat alleen het opstellen van de aanvraag geen reden is om een extern bureau te betrekken. Daarbij wordt benadrukt dat het aan het lokale bestuur is hoe uitgebreid de vragen in het aanvraagformulier worden beantwoord, mits deze vragen duidelijk worden beantwoord. De beantwoording van de vragen in het aanvraagformulier is verplicht. Dat geldt niet voor de suggesties in de onderstaande toelichting. Op de pagina 'beoordeling en advisering' over de VU 2023 wordt een en ander verder toegelicht.

Toelichting per vraag

Het college van de tekortgemeente verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen en geeft daarop een toelichting door het invullen van de onderdelen A, B en C. Alle vragen moeten worden beantwoord. Hieronder staat een toelichting bij vraag A, B en C. Hieronder staan suggesties bij vraag A, B en C. Bij D volgt ondertekening door het college van de gemeente. Alle onderdelen moeten worden ingevuld.

Onderdeel A

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt een analyse van de oorzaken van het tekort beschreven (**onderdeel A1**). Hieronder wordt verstaan: 'een analyse van de ontwikkeling van de uitgaven en de oorzaken daarvan.' Deze analyse dient specifiek in te gaan op de situatie in de eigen gemeente en/of de eigen arbeidsmarktregio. De analyse dient cijfermatig te worden onderbouwd, zodat duidelijk is op basis van welke cijfers de conclusies over de oorzaken worden getrokken, anders wordt niet voldaan aan het vereiste.

Hierdoor krijgt de gemeenteraad voldoende inzicht in de analyse waarop de verklaring van het college is gebaseerd. Daarnaast geeft de analyse andere gemeenten inzicht in de oorzaken van het tekort en de inspanningen van de gemeente om dit tekort te beperken. Navolgbaarheid is van belang met het oog op de onderlinge solidariteit tussen gemeenten en dit kan andere gemeenten ook helpen om lering uit te trekken.

Geef bij **onderdeel A2** een analyse van het effect van maatregelen die zijn getroffen in voorgaande jaren. Bij voorgaande jaren gaat het vooral om de afgelopen drie jaar en vooral het afgelopen jaar. Het belangrijkste punt is dat als uit de analyse blijkt dat bepaalde maatregelen een beperkt of geen effect hebben dat dit voor het college een reden kan zijn om de maatregel te heroverwegen en niet langer mee te nemen bij het pakket te treffen maatregelen voor het lopende jaar en volgende jaren.

Geef bij **onderdeel A3** een korte algemene beschrijving van de gehanteerde bronnen die bij de analyse (A1) zijn gebruikt. Onder bronnen kan worden verstaan: gemeentelijke gegevens en analyses; gemeentelijke beleidsdocumenten waarin analyses zijn opgenomen; benchmarks van de gemeente in relatie tot andere gemeenten; de informatie en analyse uit de SEO-tool gebaseerd op de informatie uit het verdeelmodel; UWV-rapportages; onderzoeksrapporten et cetera. Het is nadrukkelijk de bedoeling om deze beschrijving op hoofdlijnen te houden. Het is dus niet wenselijk of noodzakelijk om per oorzaak of maatregel de gehanteerde bronnen aan te geven.

Suggesties bij de beantwoording van A

- Kunt u de omvang van het tekort betrekken bij uw analyse?
- Kunt u aangeven op welke moment het college heeft gesignaleerd dat opnieuw een tekort zou ontstaan?
- Wilt u in uw analyse van de oorzaken de nadruk leggen op factoren die door het college kunnen worden beïnvloed? De analyse betreft dus vooral de ontwikkelingen in de uitgaven van de gemeente.
- U kunt hierbij ook gebruik maken van de rekentool Participatiewet 2023⁴ en/of de Benchmark van Divosa⁵.
- U kunt nagaan wat de eventuele gevolgen van de Coronacrisis zijn en wat dit betekent voor de verschillende oorzaken van het tekort, zoals deze worden beschreven in de analyse.

Onderdeel B

Inleiding

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne en externe maatregelen zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere reductie van het tekort.

Bij onderdeel A2 is een analyse gegeven van de bijdrage van de maatregelen in voorgaande jaren aan de reductie van het tekort.

Bij B worden de uitkomsten van deze analyse expliciet meegenomen en vertaald naar de maatregelen. Dat houdt in dat als blijkt dat het effect van sommige maatregelen (sterk) achterblijft bij de verwachtingen, dat de betreffende maatregelen dan niet terugkomen in de maatregelen voor dit jaar. Andersom als er sprake is van een grote bijdrage van bepaalde maatregelen, ligt het voor de hand deze

⁴ <https://atlasresearch.shinyapps.io/rekentool-bijstandsverdeelmodel/>

⁵ www.divosa.nl/diensten/divosa-benchmark

maatregelen, waar nodig en mogelijk, te intensiveren. Het is de bedoeling om dit onderdeel op hoofdlijnen te beschrijven en alleen waar nodig en mogelijk van gedetailleerde informatie te voorzien.

Onderdeel B bestaat uit:

- B1. Beschrijf de getroffen interne maatregelen onder B1.
Onder interne maatregelen worden alle getroffen maatregelen verstaan die niet tot stand zijn gekomen door externe consultatie, maar door de gemeente zelf.
- B2. Beschrijf de getroffen externe maatregelen, waarbij ook wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe 'schriftelijke' informatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

En per onderdeel (interne c.q. externe maatregelen) zijn er drie sub kopjes gemaakt waaronder de maatregelen kunnen worden toegevoegd:

- Voor 2023 getroffen maatregelen, die dit jaar zijn voortgezet;
- Maatregelen die na evaluatie niet meer worden voortgezet dit jaar;
- Maatregelen die nieuw zijn getroffen dit jaar.

Daarmee wordt expliciet de reguliere P&C-cyclus doorlopen: er wordt nagegaan wat het daadwerkelijk effect is van de getroffen maatregel afgelopen jaar, vervolgens wordt afgewogen of met die maatregel wordt doorgegaan of niet. Vervolgens wordt ingeschat welke extra maatregelen nodig zijn en wat de effecten zijn van alle maatregelen tezamen en tot slot wordt gevolgd wat de daadwerkelijke effecten zijn van de getroffen maatregelen.

Hieronder staat toegelicht wat wordt bedoeld met 'getroffen externe maatregelen'.

Wat wordt verwacht van de beschrijving van de getroffen externe maatregelen?

Van het college wordt verwacht duidelijk te beschrijven hoe externe consultatie heeft plaatsgevonden en hoe deze consultatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen. Omschrijf hoe een externe maatregel tot stand is gekomen. Hieruit moet blijken dat het college actief externe consultatie heeft verricht om te komen tot deze externe maatregel en hoe dit heeft geleid tot het treffen van de externe maatregel(en) voorafgaand aan het moment van indiening door het college.

Beschrijving getroffen externe maatregelen

Per getroffen maatregel dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

Naam van de maatregel, gevolgd door de antwoorden op de volgende drie vragen:

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Alle drie de vragen dienen te zijn beantwoord, zodat een duidelijk inzicht wordt geboden dat hier sprake is van 'externe maatregel(en)'. Onderaan dit formulier staat in de **bijlage** een verdere toelichting op deze vragen en een voorbeeld van een duidelijke beschrijving.

Suggesties bij de beantwoording van B

- U kunt waar mogelijk en voor zover relevant de relatie tussen oorzaken en maatregelen aangeven.
- U kunt bij de getroffen maatregelen aangeven welke overwegingen hebben geleid tot het treffen van deze maatregelen en welke bronnen bij die afwegingen zijn gebruikt.
- U kunt bij het antwoord aangeven of gebruik gemaakt is van de volgende tool(s):
 - de [rekentool SEO](#);
 - de benchmark Divosa;
 - de tool "informatie over eerdere aanvragen", te vinden via de gelijknamige pagina "[Informatie over eerdere aanvragen](#)". Met deze tool kunnen aan de hand van kenmerken van gemeenten (grootteklasse, omvang tekort en arbeidsmarktregio) vergelijkbare gemeenten worden gevonden, waarbij direct zichtbaar wordt welke maatregelen deze gemeenten hebben getroffen. Dit kan nuttig zijn bij het oriënteren op de externe maatregelen.
- U kunt hierbij ook de maatregelen aangeven die in het kader van de aanpak van uw arbeidsmarktregio worden gedaan en waaraan uw gemeente een extra bijdrage levert. In het geval van externe maatregelen dient ook sprake te zijn van externe consultatie.
- U kunt bij het noemen van de maatregelen ook de samenhang met andere maatregelen of effecten met de andere onderdelen in het sociale domein benoemen.
- U kunt nagaan wat de eventuele gevolgen van de Coronacrisis zijn, welke maatregelen de gemeente om die reden minder, anders of extra heeft getroffen.

Onderdeel C

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de verdere tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect (C1).

Het effect van de maatregel wordt zoveel mogelijk gekwantificeerd en wordt dus zoveel mogelijk cijfermatig onderbouwd. Indien deze kwantificering niet mogelijk is wordt toegelicht waarom alleen een kwalificering van het effect van de maatregel mogelijk is (C2).

Ook wordt aangegeven op welke wijze het effect van de maatregelen zal worden gemonitord (C3). Het zoveel mogelijk kwantificeren maakt het beter mogelijk om de (deel)effecten te kunnen monitoren.

Hierdoor wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de realisatie van de maatregelen en het (totaal)effect op het terugdringen van het tekort.

Er zijn meerdere factoren die een invloed hebben op het ontstaan en de ontwikkeling van het tekort. Om die reden wordt gesproken van een *bijdrage aan* de reductie van het tekort.

In de regelgeving staat dat het college verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen. Het tekort verder reduceren betekent dat het college inzichtelijk maakt dat het maatregelen heeft getroffen waarmee het college beoogt/verwacht dat deze bijdragen aan het verder reduceren van het tekort ten opzichte van voorgaande jaren. Verder reduceren kan ook worden geïnterpreteerd als maatregelen die een reducerend effect hebben op de stijging van de uitgaven. Dus wordt hier verwacht om inzichtelijk te maken dat maatregelen zijn getroffen waarmee het college verwacht/beoogt de eerdere bijdrage aan de neerwaartse trend van de uitgaven te vervolgen.

De beschrijving van de effecten van maatregel kan per maatregel of per groep van maatregelen worden beschreven, afhankelijk van de beschikbare informatie en de aard van de maatregel.

De toetsingscommissie geeft geen oordeel over de mate waarin de maatregelen een bijdrage leveren aan het reduceren van het tekort en geeft ook geen oordeel over de mate van tekortreductie. De commissie beoordeelt of een antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag C.

Het college geeft vervolgens aan op welke wijze de effecten worden gemonitord. Aan de wijze van monitoring worden geen verdere eisen aan gesteld. Het is dus aan het college en de gemeenteraad hoe de monitoring precies wordt ingericht. De enige eis is dat de wijze van monitoring beschreven wordt onder vraag C2.

Onder monitoring wordt verstaan het volgen van de resultaten van de getroffen maatregelen in relatie tot de verwachte opbrengsten, zodat op grond van deze informatie bijstelling van het beleid en de uitvoering van maatregelen mogelijk is. De monitoring kan fijnmazig per maatregel of per totaalpakket van maatregelen worden uitgevoerd.

De monitoring kan specifiek gericht zijn op het domein van de Participatiewet en/of de andere onderdelen van het sociaal domein. Ook kan dit onderdeel uitmaken van een reguliere maand- of kwartaalrapportage. De monitorinformatie kan vervolgens worden gebruikt om de gemeenteraad te informeren en ook kan deze informatie worden gebruikt bij een analyse van het volgend jaar (zie vraag A1).

Het is aan het college en de gemeenteraad om de wijze van monitoring te bepalen die het beste aansluit bij het kunnen volgen van de uitgavenontwikkeling en zo een bijdrage levert aan de tekortreductie.

Suggesties bij de beantwoording van C

- Geef inzicht in de redenering op basis waarvan het college verwacht dat het tekort verder reduceert met de onder B genoemde maatregelen.
- U kunt een inschatting van het beoogde effect kwantitatief uitdrukken en als dat niet mogelijk is kunt u het beoogde effect kwalitatief uitdrukken. Onder kwantificering wordt verstaan: de beoogde opbrengst in minder uitkeringen respectievelijk in het beoogde besparingsbedrag.
- U kunt de beoogde effecten presenteren per maatregel of als dat niet mogelijk is, voor meerdere maatregelen gezamenlijk.
- U hoeft geen onderscheid te maken tussen beoogd effect van interne maatregelen en beoogd effect van externe maatregelen.
- U kunt nagaan wat de eventuele gevolgen van de Coronacrisis zijn, welke maatregelen de gemeente om die reden extra heeft getroffen en welk effect hiermee wordt beoogd.

Wet- en regelgeving en ondersteuning

Wet- en regelgeving

In het BPw is geregeld dat het college alleen via een door de minister van SZW beschikbaar gesteld aanvraagformulier een verzoek tot een vangnetuitkering kan indienen, als bedoeld in artikel 74 van de Participatiewet. De verklaring van het college voor een basisverzoek kunt u vinden in het BPw, artikel 10, eerste lid, onder d. De verklaring van het college voor een uitgebreid verzoek kunt u vinden in het BPw artikel 10, eerste lid, onder d, jo. artikel 10, tweede lid. In het BPw staat dat de verklaring van het college een toelichting omvat zoals gevraagd in het modelaanvraagformulier (BPw, artikel 10, onderdeel e).

Via het aanvraagformulier hoeft het college geen informatie te verstrekken over de jaarcijfers (toegekend budget, de netto uitkeringslasten en de door de accountant gerapporteerde foute of onzekere bestedingen), aangezien het ministerie –mede op basis van de SiSa-verantwoording- al over deze gegevens beschikt en zij de toetsingscommissie daarover zal informeren.

Ondersteuning Divosa

Divosa, de vereniging van leidinggevenden in het Sociaal Domein, organiseert periodiek bijeenkomsten waarbij wordt ingegaan op de vangnetuitkering. Daarnaast wordt de Benchmark door Divosa ondersteund en heeft Divosa een aantal factsheets en handreikingen uitgegeven.

Ook heeft Divosa bijgedragen aan het beschikbaar komen van een tool waarin de aanvragen van de afgelopen drie jaar zijn verwerkt. De tool en aanvragen worden per VU-jaar op de website van de Toetsingscommissie gepubliceerd. Zie hiervoor de rubriek: informatie over eerdere aanvragen.

Bijlage 1: Toelichting op externe maatregel

Een voorbeeld⁶ van een duidelijke beschrijving is:

Maatregel 1. Bevorderen ondernemerschap

- A) De externe bronnen voor deze maatregel zijn geweest:
 - a. Een rapport van Radar Advies: Werkzame bestanddelen van parttime ondernemen, dec 2019
 - b. Achterbanraadpleging ZZP Nederland, mei 2020
 - c. Divosa, innoveren van het BBZ, november 2020
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe bron?
Het inzicht dat investeren in begeleiding van en naar zelfstandig ondernemerschap bijdraagt aan het verkleinen van het bijstandstekort.
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?
De maatregel die getroffen is om meer capaciteit beschikbaar te stellen. Hiermee kunnen naar schatting 45 bijstandsgerechtigden extra naar zelfstandige ondernemerschap worden begeleid en wordt tevens in 20 gevallen vroegtijdige beëindiging van zelfstandig ondernemerschap zoveel mogelijk voorkomen.

Toelichting op de drie vragen.

1. *Wat wordt verstaan onder een externe bron(nen): externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*

Een externe partij is een persoon of organisatie buiten de grenzen van de gemeente.

- Een veelgestelde vraag is of in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) de consultatie als extern wordt aangemerkt. Consultatie van gemeenten die onderdeel uitmaken van een gemeenschappelijke regeling wordt niet als extern gezien.
- Dit ligt anders voor een SW-bedrijf. Inmiddels maken veel (voormalige) SW-bedrijven deel uit van een nieuwe GR of zijn uitvoeringsdiensten overgedragen aan SW-bedrijven. In andere gevallen is sprake van privatisering.. Omdat de situatie voor SW-bedrijven niet uniform is, is ervoor gekozen om consultatie van het SW-bedrijf wel gezien als externe consultatie te zien.
- Onder externe 'schriftelijke' informatie wordt alle informatie verstaan die vastgelegd is in een document of een digitale drager (website, bestand etc.) en voortkomt uit een bron buiten de grenzen van de eigen gemeente respectievelijk ISD of RSD. Deze externe informatie dient dan wel ook informatie te bevatten over het effect en de aanpak van deze maatregel. Anders is raadpleging van de partij van wie de informatie komt noodzakelijk.

⁶ Dit voorbeeld is genomen uit een aanvraag VU 2018, met de daarbij behorende data.

2. *Wat heeft de externe consultatie opgeleverd?*

Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

Hier wordt beschreven welk inzicht door consultatie van die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie is gekregen bij de gemeente, dat geleid heeft tot het treffen van de externe maatregel?

o *Wat wordt verstaan onder consultatie van een externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*

Onder consultatie wordt verstaan het raadplegen van een externe bron (partij of 'schriftelijke' informatie) buiten de gemeente respectievelijk ISD of RSD. Dat kan het raadplegen van een externe partij zijn, maar het kan ook het raadplegen van externe 'schriftelijke' informatie zijn, mits deze ook informatie over de toepasbaarheid (effect, uitvoerbaarheid en aanpak etc.) omvat, anders is het inwinnen van advies bij de betreffende gemeente noodzakelijk.

Voorbeelden van externe consultatie zijn onder andere:

- *gebruik maken van goed werkende maatregelen van andere gemeenten/uitvoeringsorganisaties;*
- *gebruik maken van beleidsplannen e.d. van gemeenten en op basis daarvan inwinnen van advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effect etc.);*
- *inwinnen van advies bij andere gemeenten;*
- *gebruik maken van een kennisgroep of leercirkel, bijeenkomsten van Divosa;*
- *gebruik maken van de signalen op basis van benchmarking Divosa;*
- *gebruik maken van de signalen op basis van de SEO-tool;*
- *gebruik maken van de publicatie van aanvragen van eerdere jaren en de betreffende tools op de website van de toetsingscommissie en op basis daarvan inwinnen van een advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effect etc.);*
- *advies van een extern adviesbureau voor het nemen van extra maatregelen;*
- *onder voorwaarden kunnen samenwerking met en uitvoering door een externe partij ook onder externe consultatie vallen. Dat is alleen het geval indien de consultatie duidelijk is beschreven en deze vervolgens leidt tot een maatregel, zie ook onder punt 3 externe maatregel. De enige uitzondering hierop is de ISD/RSD zoals eerder beschreven.*

Het inschakelen van een externe voor het opstellen van de aanvraag, is géén externe maatregel.

In geval van consultatie van een groep van externen, bijvoorbeeld bij het voorleggen van een beleidsplan, volstaat het aangeven van de betrokken externen en de uit deze groepsconsultatie opgedane inzichten en tot welke (groep van) maatregelen dit heeft geleid.

3. *Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze 'consultatie'?*
Dit is een beschrijving van een getroffen externe maatregel.

Hierna volgen nog enkele toelichtingen over de externe maatregel (n.a.v. veelgestelde vragen):

- Wat wordt verstaan onder een *maatregel*?
 - Onder een maatregel wordt verstaan: een besluit over hoe iets wordt opgelost of veranderd.
- Met '*externe*' maatregel wordt bedoeld: een maatregel die is getroffen naar aanleiding van externe consultatie.

Onder voorwaarden gelden de volgende externe maatregelen ook:

 - Het samenwerken met een externe partij voldoet als '*externe maatregel*' mits binnen deze samenwerking consultatie heeft plaatsgevonden. Beschrijf duidelijk op welke wijze de consultatie in deze samenwerking heeft geleid tot de getroffen maatregel.
 - Het uitvoeren van een maatregel door een externe partij voldoet pas als '*externe maatregel*' indien deze maatregel is getroffen naar aanleiding van consultatie van een externe partij (dat kan de uitvoerende partij zijn). Indien maatregelen met een duidelijk herkenbare inbreng van externen (dus personen of organisaties buiten de eigen gemeente) tot stand komen, worden ze als extern aangemerkt.
- Wat wordt verstaan onder een *getroffen* externe maatregel.
 - Dit is een externe maatregel die voor het tijdstip van indiening van de aanvraag door het college, de gemandateerde directeur en/of de wethouder is getroffen.
 - Onder het treffen van een maatregel wordt verstaan dat het besluit is genomen en waarvan de uitvoering in gang is gezet.
- *Moet het steeds een nieuwe (aanvullende) maatregel zijn?*

Van het college wordt verwacht om te analyseren wat de oorzaken zijn van het tekort, wat hieraan inmiddels is gedaan en wat hiervan de effecten per jaar zijn. En vervolgens of, in dat licht, al dan niet nodig is om tot extra maatregelen te komen ten einde het tekort verder te reduceren.

Die afweging is aan het lokaal bestuur. Het college dient wel de gemeenteraad inzicht te verschaffen over deze afweging. Deze afweging dient dan ook in dit onderdeel te worden beschreven.

In alle gevallen dient het college externe maatregelen te nemen. Dat kunnen ook, afhankelijk van de hiervoor genoemde afweging, bestaande maatregelen zijn, die in hun effect meerjarig doorlopen. Om die reden staat "aanvullende" tussen haakjes.
- *Hoeveel getroffen externe maatregelen zijn vereist?*

Het is aan het lokaal bestuur om te bepalen hoeveel maatregelen moeten worden getroffen om het tekort verder te reduceren. Dat houdt in dat de toetsingscommissie nagaat of één dan wel meerdere externe maatregel zijn getroffen. Het is aan het college en de gemeenteraad om na te gaan of en te beschrijven dat de getroffen maatregelen tezamen het tekort verder reduceren (zie onderdeel effecten).